Foro económico de Galicia

Informe de Conxuntura socioeconómica

IV / 2022

Fernando González Laxe (coord.)
José Francisco Armesto Pina
Patricio Sánchez Fernández
Santiago Lago Peñas

www.foroeconomicodegalicia.es

ASPECTOS SALIENTABLES

1. Nun contexto internacional caracterizado por un elevado grado de incerteza, o mantemento de importantes tensións xeopolíticas, altos niveis de prezos e o incremento das taxas de xuro, a actividade económica de Galicia presenta no terceiro trimestre do ano unha significativa ralentización no seu ritmo de crecemento. O PIB medra un 2,5% respecto ao ano anterior, case dous puntos menos que no conxunto do Estado (4,4%), sendo este incremento similar ao experimentado no conxunto da UE e lixeiramente superior ao da zona euro (2,3%). En termos intertrimestrais, a UE e as principias economías europeas presentan taxas positivas de crecemento, sendo 0 en Galicia. Tras esta evolución, a Comunidade Autónoma mantense tan só tres décimas por baixo do nivel precrise, situándose este diferencial en 1,4 puntos no conxunto do Estado, o que contrasta co acontecido no conxunto da UE e da zona euro que xa o tiñan superado.

2. O devandito crecemento agregado do PIB galego explícase pola achega positiva da demanda externa (4,6 puntos), o que contrasta coa demanda interna, que detrae 2,1 puntos. Mentres tanto, a economía de España presenta un crecemento máis equilibrado, sendo a achega positiva da demanda externa de 3,5 puntos e de 0,9 puntos no caso da demanda interna.

3. No que atinxe aos diferentes compoñentes da demanda, os diferentes agregados recollidos no cadro macroeconómico presentan unha peor evolución que no conxunto do Estado, o que explica o devandito diferencial de crecemento. Dunha banda, o gasto en consumo final, tanto público como privado, contráese en Galicia fronte ao incremento do gasto total final e privado en España, sendo a caída do gasto público significativamente superior. En Galicia o gasto dos fogares contráese un 1,2% fronte ao 6,7% do público. No caso do investimento, este aumenta en Galicia un 0,5%, o que supón dous puntos menos que en España. No caso do sector exterior, o dinamismo exportador reflíctese nunha medra do 8,1% en Galicia fronte ao 18,8% en España, permanecendo practicamente constante as importacións (medran un 9% no Estado).

4. Dende o lado da oferta, o crecemento do PIB en Galicia explícase tanto polo comportamento do sector da construción, como en moita menor medida polo dinamismo do sector servizos, impulsado pola evolución das ramas comerciais, transporte e hostalería. Isto contrasta coa contracción da actividade produtiva experimentada polo sector primario e industrial, permanecendo constante a actividade da construción. Comparado co cadro macroeconómico da economía española, os catro grandes sectores e as principais ramas de actividade presentan en España un mellor comportamento, destacando o crecemento industrial en contraposición á caída rexistrada na C.A..

5. A ralentización da actividade económica trasládase o mercado de traballo, que se caracteriza por unha moderación no dinamismo da ocupación. Con carácter xeral, a creación de emprego centrouse nas mulleres, no sector da construción, nos asalariados no sector privado, nas persoas con estudios superiores, con idades comprendidas entre 45-54 anos. Fronte a esta evolución, redúcese o emprego no sector industrial e primario, nos traballadores por conta propia e nos asalariados públicos, así como entre aqueles con estudios secundarios e cunha idade entre 35-44 anos. Cómpre insistir unha vez máis en que a creación de emprego rexístrase como maior intensidade en España que na C.A. así como que Galicia mantense entre as CC.AA. con taxas de actividade e ocupación máis reducidas

6. En canto á evolución do desemprego, a taxa de paro en Galicia redúcese ata o 10,8%, case dous puntos menos que no conxunto do Estado (12,7%), o que a mantén nunha posición intermedia respecto ao resto das CC.AA.. As taxas de paro reflicten que o desemprego segue a afectar en maior medida ao desemprego feminino que ao masculino, sendo as persoas menores de 25 anos, estranxeiros e con estudios primarios os colectivos máis afectados polo desemprego. É importante mencionar que, por terceiro trimestre consecutivo, redúcese o número de persoas que levan máis de doce meses en situación de desemprego, situándose o seu peso relativo no 36,9% do paro total, case catro puntos menos que no ano anterior.

7. O Índice de Competitividade Regional sitúa a Galicia nun nivel de competitividade relativo medio baixo, se ben o entorno institucional (eixo 4) rexistra un nivel alto en contraposición co acontecido coas infraestruturas básicas (eixo 5) e a eficiencia empresarial (eixo 6). En termos dinámicos, Galicia presenta un crecemento moderado, correspondendo as achegas máis positivas ao coeficiente de apertura externa (eixo 1), uso de Internet, formación de adultos e abandono escolar temperá (eixo 4), parque de vehículos ecolóxicos (eixo 5), dinamismo empresarial (eixo 6), gasto en I+D empresarial e comercio electrónico (eixo 7). Pola contra, as contribucións máis negativas corresponden á taxa de aforro (eixo 1), delitos (eixo 4) e mulleres empregadoras (eixo 6).

8. Competitividade e dixitalización presentan unha relación positiva e significativa. Atendendo a 16 indicadores que fan referencia á conectividade, capital humano e uso das TIC, Galicia sitúase como a Comunidade Autónoma con menor grado de dixitalización segundo o Informe do Consejo General de Economistas, presentado un nivel baixo de dixitalización en dez dos dezaseis indicadores considerados.

CONTIDOS

I- ANÁLISE CONXUNTURA:
. Contas económicas.
. Mercado de Traballo.
II- GALICIA Y LA TRAMPA DEL DESARROLLO

O Informe de Conxuntura Socioeconómica ten como obxectivo subministrar aos axentes sociais, económicos e políticos a información básica e estratéxica que permita definir a situación actual da economía de Galicia. Asemade, pretende facilitar a avaliación continua das magnitudes máis salientables do noso País, e analizar os avances e melloras, mais tamén os atrancos ou retrocesos na súa dinámica macroeconómica.

ISSN 2530-318X
Editado en Ourense polo Foro Económico de Galicia
Xaneiro 2023

I- ANÁLISE DE CONTAS

Acusada ralentización da actividade económica no terceiro trimestre de 2022.

O terceiro trimestre do ano caracterízase por unha ralentización no ritmo de crecemento da actividade económica, presentando Galicia unha medra interanual do 2,5%. Case dous puntos inferior ao rexistrado no conxunto do Estado (4,4%). Non obstante, este incremento é similar ao experimentado no conxunto da UE e lixeiramente superior ao da zona euro (2,3%). Tras este crecemento, a Comunidade Autónoma atópase tan só tres décimas por baixo do nivel precrise, situándose este diferencial en 1,4 puntos no conxunto do Estado, o que contrasta co acontecido no conxunto da UE e da zona euro que xa o tiñan superado. En España Navarra presenta un mellor comportamento ao superar xa o nivel precrise, experimentando Cataluña ou País Vasco un diferencial superior ao galego.

O crecemento agregado do PIB galego ven explicado pola achega positiva da demanda externa (4,6 puntos), o que contrasta co mal comportamento da demanda interna, que detrae 2,1 puntos. Atendendo aos diferentes compoñentes, o diferentes compoñentes recollidos no cadro macroeconómico presentan unha peor evolución que no conxunto do Estado, o que explica o diferencial de crecemento. Dunha banda, o gasto en consumo final, tanto público como privado, contráese en Galicia fronte ao incremento do gasto total final e privado en España, sendo a caída do gasto público significativamente superior. No caso do investimento, este aumenta en Galicia un 0,5%, o que supón dous puntos menos que en España. No caso do sector exterior, o dinaimismo exportador reflíctese nunha medra do 8,1% en Galicia fronte ao 18,8% en España, permanecendo practicamente constante as importacións (medran un 9% no Estado).

Dende o lado da oferta, o crecemento do PIB en Galicia explícase tanto polo comportamento da construción como en moita maior medida polo sector servizos, presentando o sector primario e industrial unha contracción da súa actividade produtiva. Comparado co reflectido no cadro macroeconómico da economía española, os catro grandes sectores e as principais ramas de actividade presentan en España un mellor comportamento..

Actividade económica

No último terceiro trimestre de 2022 o conxunto da Unión Europea e dos países da zona euro, así como as principais economías do noso entorno rexistraron unha importante ralentización da súa actividade produtiva. Neste contexto, a economía galega medra un 2,5% respecto ao ano anterior, porcentaxe que se sitúa lonxe da media española (4,4%) ou de Portugal (4,9%). Sen embargo, este incremento interanual é similar ao da UE-27 e lixeiramente superior ao do conxunto da zona euro (2,3%), situándose esta porcentaxe no 1,3% no caso da Alemaña ou do 1% en Francia.

En termos intertrimestrais as taxas de crecemento son positivas no conxunto da UE e en Alemaña (0,4%) ou do 0,3% na zona euro, o que contrasta co 0,1% no caso de España e no 0% para a economía galega. De cara ao futuro

Evolución do PIB real na UE-27, na zona euro e nas principais economías europeas, 2019-2022. Taxas de variación interanual

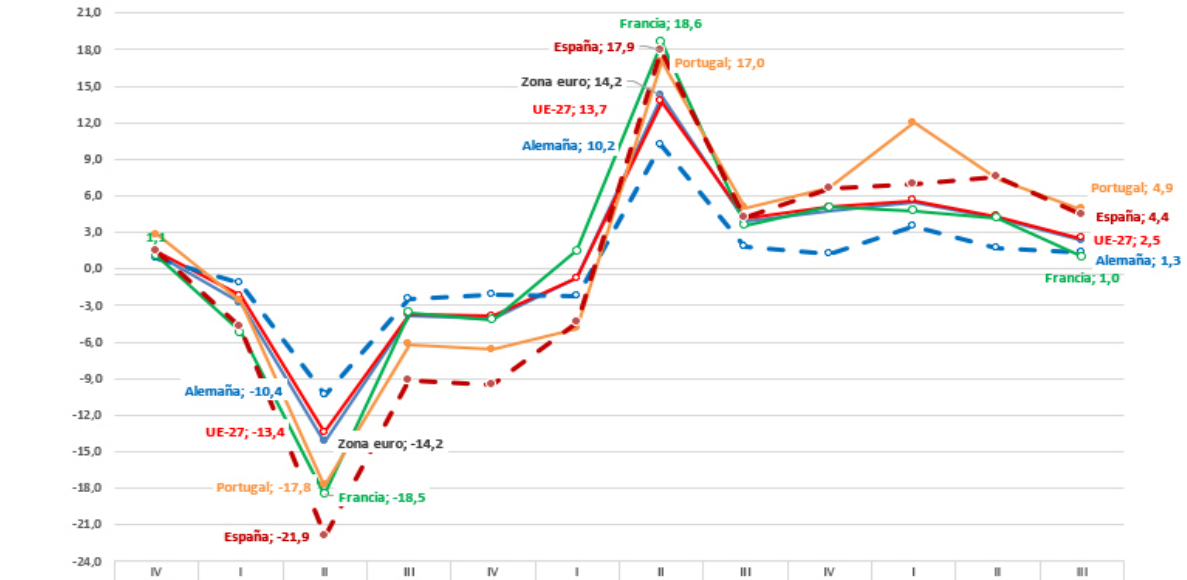

	IV 209	I 2020	II 2020	III 2020	IV 2020	I 2021	II 2021	III 2021	IV 2021	I 2022	II 2022	III 2022
Zona euro	1,2	-2,8	-14,2	-3,8	-4,1	-0,8	14,2	3,9	4,8	5,5	4,2	2,3
UE-27	1,4	-2,2	-13,4	-3,7	-3,9	-0,8	13,7	4,2	5,1	5,6	4,3	2,5
Alemaña	0,9	-1,2	-10,4	-2,5	-2,1	-2,2	10,2	1,8	1,2	3,5	1,7	1,3
Francia	1,1	-5,2	-18,5	-3,6	-4,2	1,5	18,6	3,6	5,1	4,8	4,2	1,0
Portugal	2,8	-2,6	-17,8	-6,2	-6,6	-4,9	17,0	5,0	6,6	12,0	7,4	4,9
España	1,5	-4,7	-21,9	-9,2	-9,5	-4,4	17,9	4,2	6,6	7,0	7,6	4,4

Fonte: Eurostat e INE

é importante ver como evolucionan os prezos enerxéticos e das principais materias primas, así como ter presente posibles rebrotes dos casos do covid ou o posible impacto negativo do retraso dos fondos de recuperación e resiliencia e a maior ou menor capacidade das administracións públicas para canalizar eses recursos ao tecido produtivo.

Se a comparación se fai coa situación existente no momento antes da pandemia, mentres que o PIB español atópase aínda 1,4 puntos por baixo do nivel precrise, a actividade económica da UE e das principais economías eu-

Evolución do PIB real na UE-27 e nas principais economías europeas, 2019-2022. (Base 4 trimestre 2019 = 100)

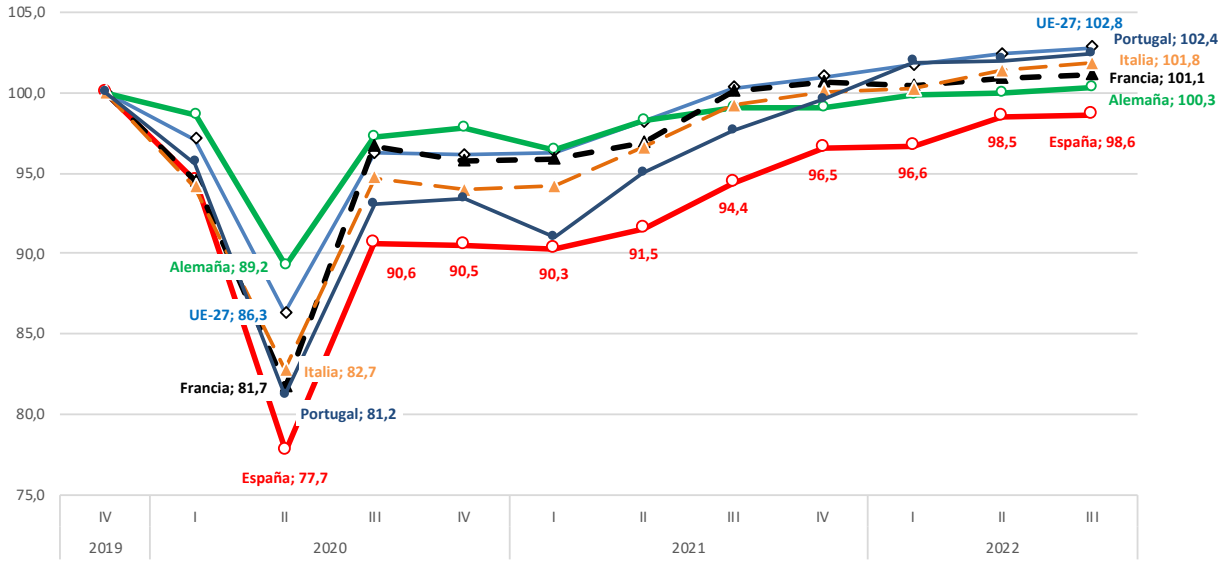

Fonte: Eurostat

ropeas superan xa ese nivel. No terceiro trimestre de 2022 o PIB comunitario supera nun 2,2% o PIB acadado no derradeiro trimestre de 2019, sento esta porcentaxe do 2,2% no caso de Portugal e do 1,8% en Italia.

No que á evolución da economía galega se refire, o PIB galego segue a presentar no terceiro trimestre de 2022 unha taxa de variación interanual inferior á española. No último trimestre a economía galega presenta un crece-

Evolución do PIB real en Galicia e España, 2019-2022. Taxas de variación interanual

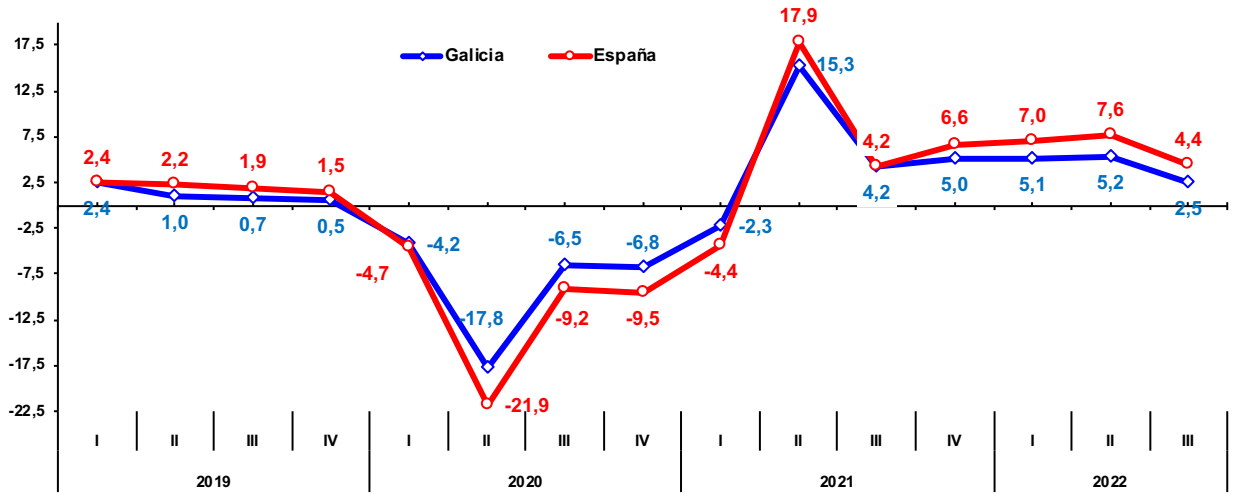

Fonte: IGE e INE

(1) A análise dos datos de crecemento interanuais están condicionados polo feito de que no primeiro trimestre do ano anterior aínda existían importantes restricións derivadas da pandemia.

mento do 2,5%, case dous puntos por baixo da media estimada no conxunto do Estado. A pesar dos seis meses consecutivos con taxas positivas de crecemento, a recuperación da actividade tras a crise orixinada pola pandemia segue a ser incompleta tanto en Galicia como no conxunto do Estado, aínda que a recuperación está a ser máis intensa en comparación coa crise de 2008. O PIB galego atópase no terceiro trimestre de 2022 tan só tres décimas por baixo do nivel anterior ao comezo da crise sanitaria sendo esta porcentaxe do 1,4% no caso da economía española.

Se a comparación se fai coa evolución noutras CC.AA. a caída da economía galega consecuencia da covid-19 non só foi menos intensa que a rexistrada en CC.AA como Navarra, País Vasco ou Cataluña, senón que a recuperación posterior é superior á de Cataluña e País Vasco (seis e sete décimas por baixo do nivel do cuarto trimestre de 2019, respectivamente). Tan só a comunidade autónoma de Navarra supera xa o nivel precrise.

Evolución da actividade económica en Galicia e España dende o máximo antes da crise 2008 e 2021



Fonte: IGE e INE

(1) A recuperación da actividade económica foi máis rápida no Estado, superando o nivel precrise no primeiro trimestre de 2018 (40 trimestres máis tarde) cando a economía española o superara no cuarto trimestre de 2016 (35 trimestres). O índice máis reducido acadouse en Galicia no derradeiro trimestre de 2012 (19 trimestres transcorridos) fronte ao primeiro trimestre de 2013 no caso de España (20 trimestres).

Evolución da actividade económica 2019-2022. (Base 4 trimestre 2019 = 100)

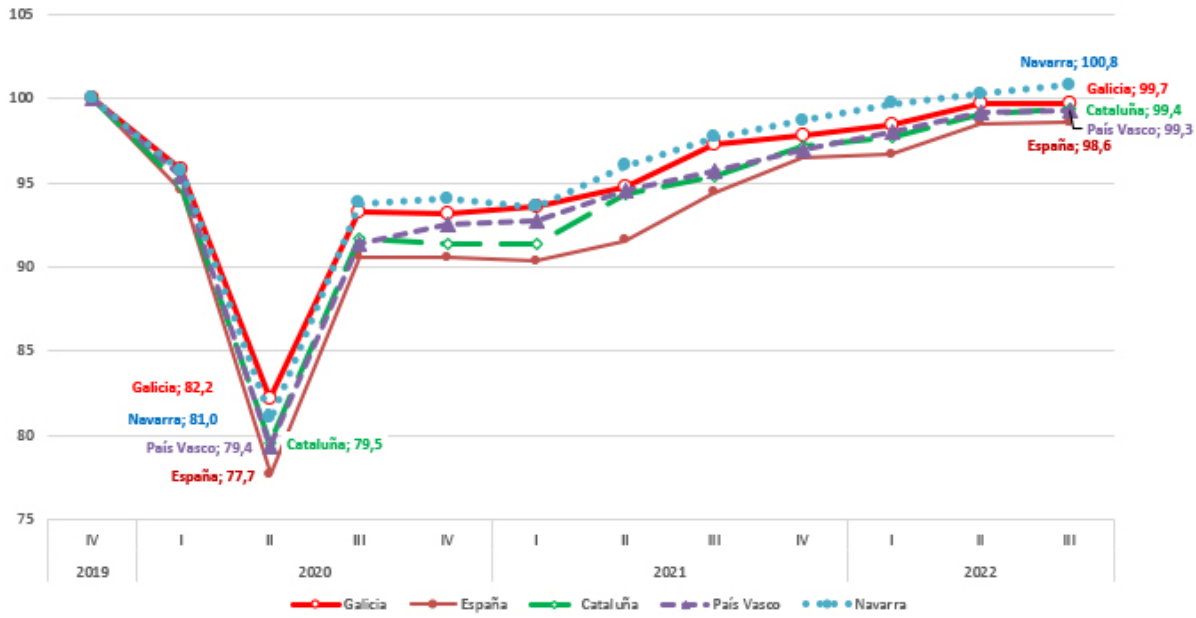

Fonte: IGE e INE

DEMANDA AGREGADA

A diferenza do acontecido nos trimestres anteriores, o incremento da actividade económica en Galicia no terceiro trimestre do ano ven motivada tanto só por unha achega positiva da demanda da externa, o que contrasta co acontecido no conxunto do Estado quen presenta un crecemento máis equilibrado. Dunha banda, a demanda externa achega 4,6 puntos porcentuais ao crecemento agregado do PIB galego, un punto máis do que acontece na economía española. Por contra, a demanda interna detrae 2,1 puntos ao crecemento do PIB en Galicia, feito que non acontecía dende o inicio da reactivación económica no segundo trimestre de 2021. No conxunto do Estado a súa contribución positiva ascende a nove décimas.

Achega da demanda interna e externa en Galicia e España 2019-2022

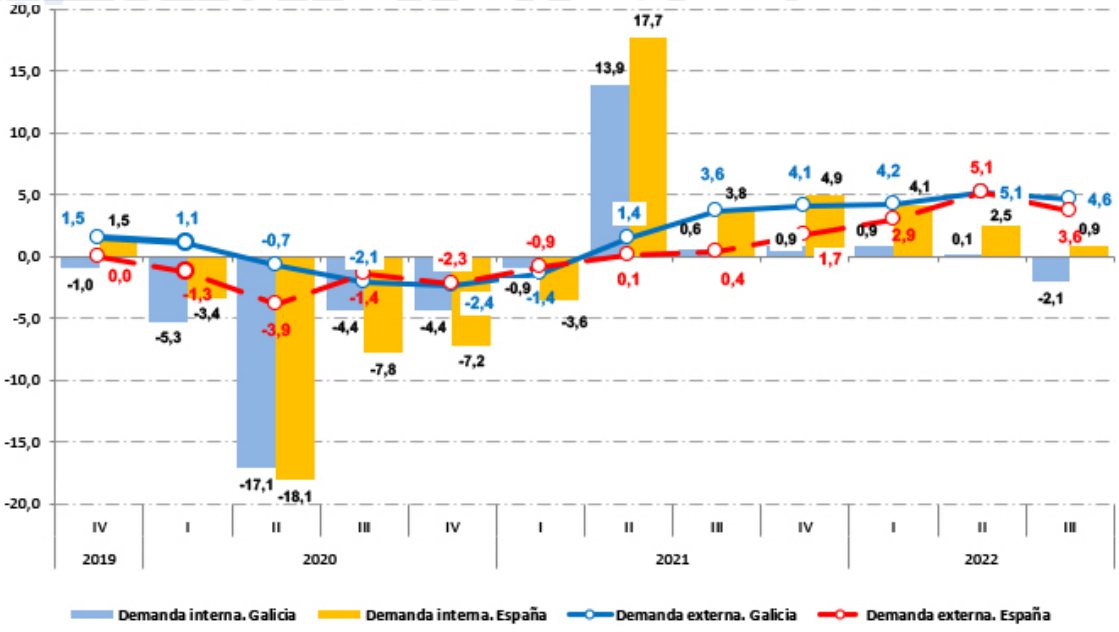

Fonte: IGE e INE

O cadro macroeconómico de Galicia amosa unha contracción do gasto en consumo final, o que contrasta co incremento, por segundo trimestre consecutivo, do investimento. Dunha banda, a caída do 2,7% do gasto en

consumo fina ven motivado tanto por unha caída do gasto das administracións públicas do 6,7% como en menor medida do gasto privado, que presenta unha taxa de variación interanual do -1,2%. Doutra banda, o investimento rexistra unha medra do 0,5% respecto ao ano anterior cando trimestre anterior o fixera nun 0,2%.

En comparación coa evolución destes indicadores na economía española, Galicia presenta no terceiro trimestre un peor comportamento. Dunha banda, fronte á devandita caída do 2,7% do gasto en consumo final, este aumenta lixeiramente en España (0,4%). Este diferencial ven motivado tanto pola evolución positiva do gasto privado (1,3% en España) como por unha menor contracción do consumo das administracións públicas, que presenta no conxunto do Estado unha contracción do 2% (6,7% en Galicia). Por contra, o incremento do investimento estimado en España ascende ata o 2,5%, dous puntos por riba do que acontece en Galicia.

No que á demanda externa se refire, o cadro macroeconómico de Galicia reflicte unha achega positiva ao crecemento agregado do PIB de 4,6 puntos porcentuais, motivado por unha medra interanual das exportacións do 8,1%, permanecendo practicamente estable as importacións (0,1%). Ao igual que acontece coa demanda interna, tanto

Cadro macroeconómico de Galicia 2018-2022. Taxas de variación interanual.

%

	2019	2020	2021	2021/I	2021/II	2021/III	2021/IV	2022/I	2022/II	2022/III
Produto Interior Bruto	1,1	-8,8	5,2	-2,3	15,3	4,2	5,0	5,1	5,2	2,5
Demanda										
Gasto en consumo final	-1,3	-6,9	3,8	-0,5	13,9	1,4	1,6	1,6	0,1	-2,7
Fogares e institución privadas sen fin de lucro	-2,2	-10,4	4,2	-2,2	17,2	0,5	3,5	3,4	2,4	-1,2
AA. Públicas	1,4	3,3	2,6	3,9	6,3	3,7	-3,1	-2,8	-5,6	-6,7
Formación Bruta de Capital	3,9	-12,8	1,0	-3,1	15,4	-3,3	-2,6	-2,3	0,2	0,5
Achega demanda interna ao PIB	-0,4	-7,8	3,3	-0,9	13,9	0,6	0,9	0,9	0,1	-2,1
Exportacións	-0,1	-4,3	10,8	7,3	39,0	0,0	4,7	4,8	8,5	8,1
Importacións	-3,1	-2,4	7,5	10,5	37,2	-6,1	-2,4	-2,3	-0,3	0,1
Achega demanda externa ao PIB	1,5	-1,0	1,9	-1,4	1,4	3,6	4,1	4,2	5,1	4,6
Oferta										
Sector primario	6,3	-8,7	0,7	-1,0	0,6	0,3	3,1	0,5	-2,7	-4,4
Industria	-7,0	-12,1	3,9	-0,1	24,4	-1,2	-2,7	-6,8	1,1	-1,9
Industria manufactureira	-1,5	-11,6	6,3	1,8	28,8	-0,8	1,1	0,8	4,2	-0,9
Construción	2,1	-11,6	-1,6	-6,8	9,8	-4,4	-3,2	-0,6	1,0	0,6
Servizos	2,9	-7,5	6,5	-2,3	15,1	6,3	7,9	8,8	7,4	4,8
Comercio, transporte e hostalería	0,3	-19,4	14,8	-9,9	39,9	16,0	22,0	25,9	20,7	12,0
Información e comunicacións	9,7	0,6	1,2	-7,2	1,5	1,7	9,2	14,2	19,1	13,7
Actividades financeiras e de seguros	0,9	3,8	0,3	6,7	2,3	-2,2	-5,1	-7,8	-11,0	-8,7
Actividades inmobiliarias	1,4	-0,1	0,3	-0,3	0,2	0,6	0,9	0,8	0,8	0,9
Actividades profesionais	11,8	-5,5	6,6	0,7	18,5	5,6	3,4	4,3	4,1	1,1
Administración pública, sanidade e educación	2,6	0,4	3,5	2,3	5,0	4,7	1,9	2,0	0,6	-0,2
Actividades artísticas, recreativas e outros servizos	6,2	-16,3	9,9	-0,6	46,9	1,2	3,2	0,8	0,4	4,6

Fonte: IGE

as exportacións como as importacións presentan un comportamento máis positivo no conxunto do Estado, ao aumentar as vendas de bens e servizos un 18,8% e as importacións un 9,0%, situándose a contribución da demanda externa de 3,6 puntos.

PIB real en Galicia e España terceiro trimestre 2022. Indicadores de demanda. Taxas de variación interanual

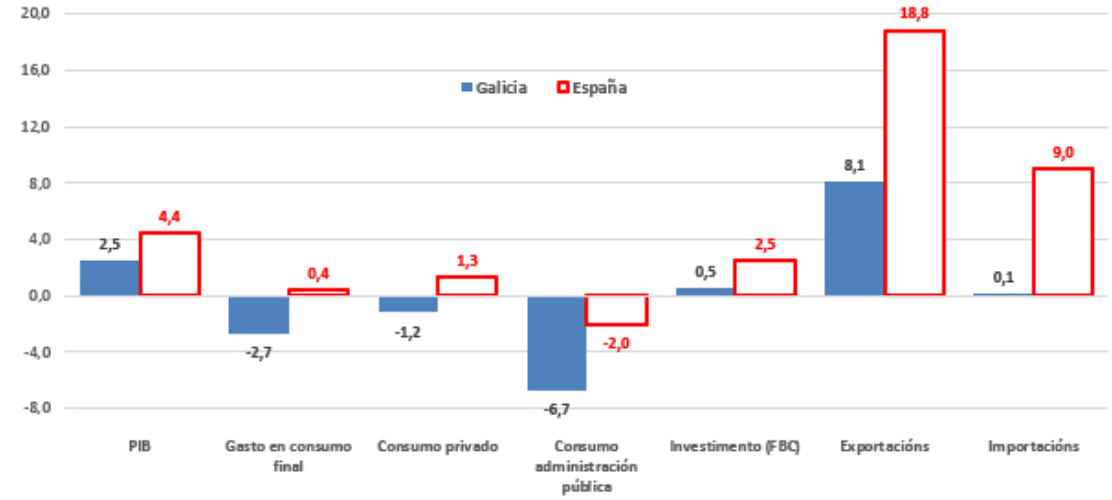

Fonte: IGE e INE

O devandito bo comportamento da demanda externa reflectido no cadro macroeconómico de Galicia apréciase en maior medida se se considera tan só as relacións comerciais con terceiros países. Os datos acumulados do terceiro trimestre amosan que o valor monetario das exportacións medra un 36% respecto ao ano anterior, o incremento máis importante nun terceiro trimestre dende o ano 2008, impulsado en boa medida polo comportamento dos sectores téxtil e confección, o sector enerxético e o automóbil. Entre xullo e setembro as vendas totais a terceiros países sitúanse en 7.690,3 millóns de euros, o que representa o 44,5% do PIB galego, máis de nove puntos por riba do rexistrado no ano precedente (35,2%). A cota de mercado das exportacións galegas no total estatal sitúase no 8%, sete décimas máis que no ano anterior (acadara o 9,3% en 2020). As importacións galegas rexistran unha medra do 50,6% respecto ao mesmo período do ano anterior, acadando un valor de 7.018,6 millóns de euros, reducíndose deste xeito o saldo positivo da balanza comercial galega ata os 671,8 millóns de euros, un 32,4% inferior á do ano anterior (322,6 millóns menos).

Exportacións galegas do sector do automóbil, téxtil-confección e pesca 2009-2022. Datos acumulados xullo-setembro

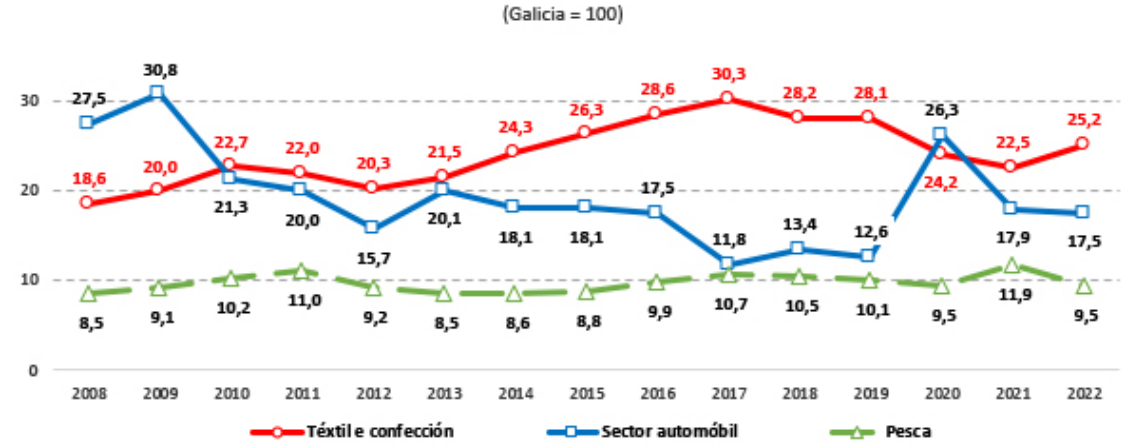

Fonte: ICEX

As actividades do sector téxtil e confección e do automóbil seguen a ser os sectores exportadores máis importantes en termos de valor. Dunha banda, o sector téxtil-confección, tras unha medra interanual do 52%, vendeu ao exterior produtos por valor de 1.936,7 millóns de euros. Doutra banda, o importe das vendas do sector do automóbil aumentou un 33,1% respecto ao ano anterior, acadando os 1.347,8 millóns de euros. Tras esta evolución, a importancia relativa do téxtil ascende ata o 25,2%, case tres puntos máis que no ano anterior, en tanto que o peso relativo do sector do automóbil nas exportacións galegas descende ata o 17,5% (catro décimas menos que no ano precedente). En conxunto as dúas ramas de actividade concentran o 42,7% das vendas galegas a terceiros países, 2,3 puntos superior á rexistrada no mesmo período do ano anterior. No último ano cómpre mencionar o incremento do peso exportador do sector enerxético derivado da alza de prezos destes produtos, de xeito que no terceiro trimestre de 2022 concentraban o 10,7% das exportacións galegas fronte ao 6,5% do ano anterior.

Xunto á devandita medra da concentración sectorial, no último trimestre aumenta a concentración xeográfica no continente europeo e en especial no UE-27. Tras un incremento do 42% o continente europeo acolle o 83,3% das vendas galegas ao exterior, en tanto que a UE concentra o 73,9% do valor total

das exportacións tras un incremento de case o 44%. Fronte a esta evolución, as vendas a Asia e América aumenta un 31,8% e 12,3%, concentrando tan só o 4,4% e 6,3% das exportacións. Por contra, redúcense lixeiramente as exportacións ao continente africano (-1,3%), manténdose África do norte como a terceira área comercial ao acoller o 4,5% das exportacións galegas (6,4% en 2021).

Francia, Portugal e Italia lideran o ranking de principais destinos dos produtos galegos no exterior, ascendendo no último ano os Países Baixos ao cuarto lugar. Fóra da UE, reino Unido e Marrocos son os principais países, situándose en sétimo e oitavo lugar, respectivamente.

Por último, no concernente ao saldo da balanza comercial dos distintos sectores, cómpre resaltar en primeiro lugar o comportamento no sector do téxtil confección, que no terceiro trimestre de 2022 acada un saldo positivo de 939,7 millóns de euros, importe superior ao rexistrado no ano anterior (715,3 millóns de euros). Xunto a este incremento, o automóbil mantén o saldo positivo dos últimos dous anos, situándose o superávit en 234,5 millóns fronte aos 339,5 do ano precedente. Por contra, tanto os produtos enerxéticos como os alimentos aumentan o seu saldo comercial negativo, presentado un déficit de 732,2 e 381 millóns de euros, respectivamente.

Exportacións galegas no terceiro trimestre 2021-22. Principais países e sectores económicos

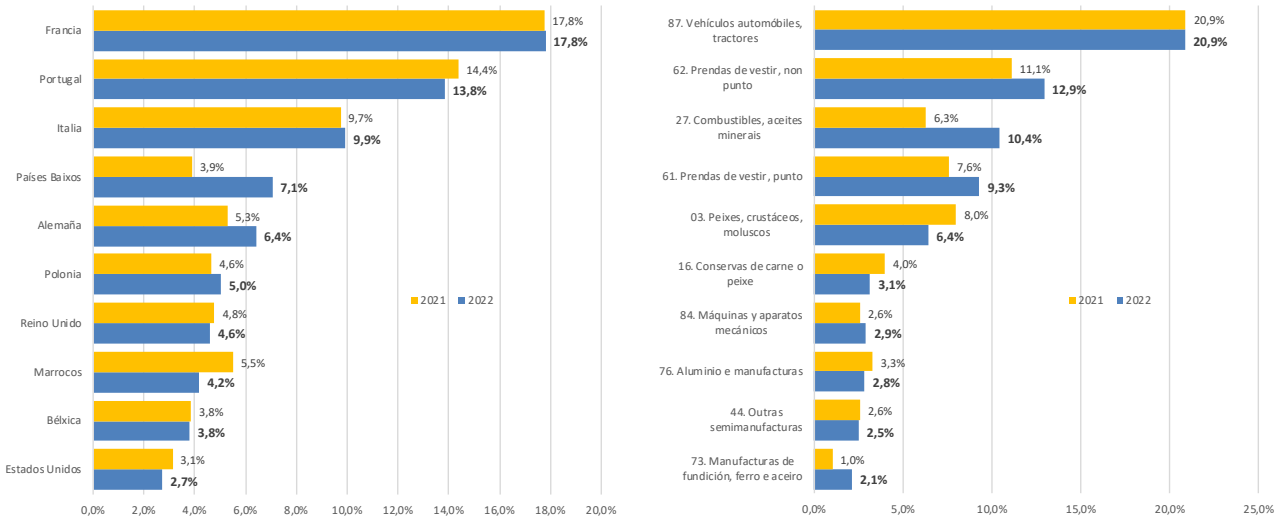

Fonte: ICEX

AGREGADOS DA OFERTA

Dende o punto de vista sectorial, o crecemento do PIB en Galicia explícase tanto polo comportamento da construción como en moita maior medida polo sector servizos, presentando o sector primario e industrial unha contracción da súa actividade produtiva. Comparado co reflectido no cadro macroeconómico da economía española, os catro grandes sectores e as principais ramas de actividade presentan en España un mellor comportamento.

O sector servizos presenta unha taxa de variación interanual do 4,8% en Galicia, dúas décimas inferior á rexistrada en España, impulsado polo crecemento interanual rexistrado polo subsector de comercio, transporte e hostalería, cunha medra do 12% (13,3% no caso da economía española). As actividades artísticas, recreativas e outros servizos, que fora un dos grandes sectores afectados pola crise orixinada pola pandemia, presenta unha medra do 4,6% no terceiro trimestre do ano, máis de sete puntos inferior á media estatal (11,7%). Por contra, administración pública, sanidade e educación presenta en Galicia unha contracción do 0,2%, porcentaxe inferior á rexistrada de media en España, cunha caída interanual do 2,1%.

Ao igual que acontece co sector terciario, o veb xerado na construción presenta un incremento interanual do veb inferior á rexistrada en España, situándose en 0,6% en Galicia fronte ao 5,6% no conxunto do Estado. No extremo oposto, a contracción da actividade do sector primario en Galicia é máis intensa que na economía española, cunha caída interanual do 4,4% fronte ao 3% de España.

O sector industrial segue unha evolución dispar en Galicia e España, Fronte ás caídas interanuais do 1,9% experimentada en Galicia no sector industrial considerado no seu conxunto, e do 0,9% no caso das ramas manufactureiras, en España o valor engadido nestes sectores medra un 3,3% e 2,9%, respectivamente.

Por último cómpre facer referencia á estrutura produtiva e á súa evolución ao longo dos últimos anos. Dunha banda, o devandito incremento da actividade comercial, transporte e hostalería tradúcese nunha medra do seu peso relativo no veb total xerado, concentrando no último trimestre o 24,7% do total, dous puntos máis que no mesmo período do ano anterior. A continuación situaríase as actividades da administración pública, sanidade e educación, que concentra o 18,8% do veb galego fronte ao 20% do ano anterior.

A importancia relativa da industria manufactureira mantense lixeiramen-

Produto Interior Bruto en Galicia e España terceiro trimestre 2022: distribución segundo principais compoñentes da oferta. Taxas de variación interanual

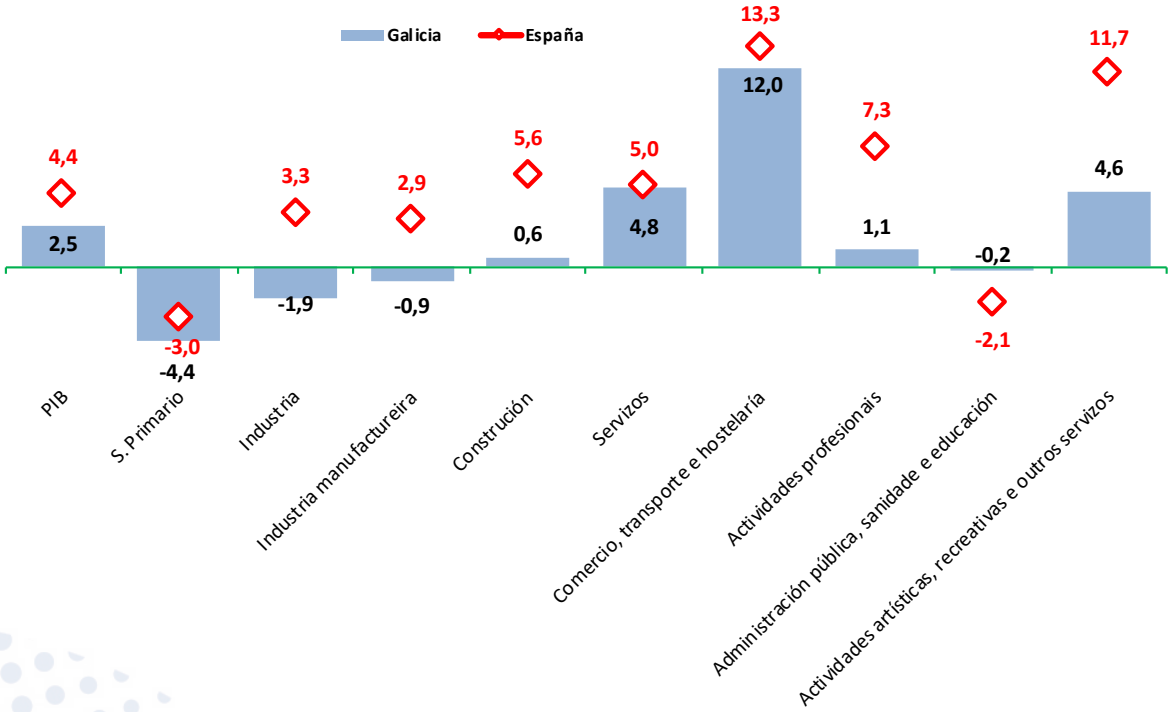

Fonte: IGE e INE

te por riba do 12% (12,2% no terceiro trimestre de 2022), descendendo ata o 5,9% no caso da construción, seis décimas menos que no ano anterior (en 2008 estas actividades concentraban o 14,2% e 11,7%, respectivamente). Por último, o sector primario concentra no último trimestre o 4,7% do veb total, mesma porcentaxe que no ano anterior.

Evolución da estrutura produtiva de Galicia. Principais ramas de actividade (VEB Galicia = 100)

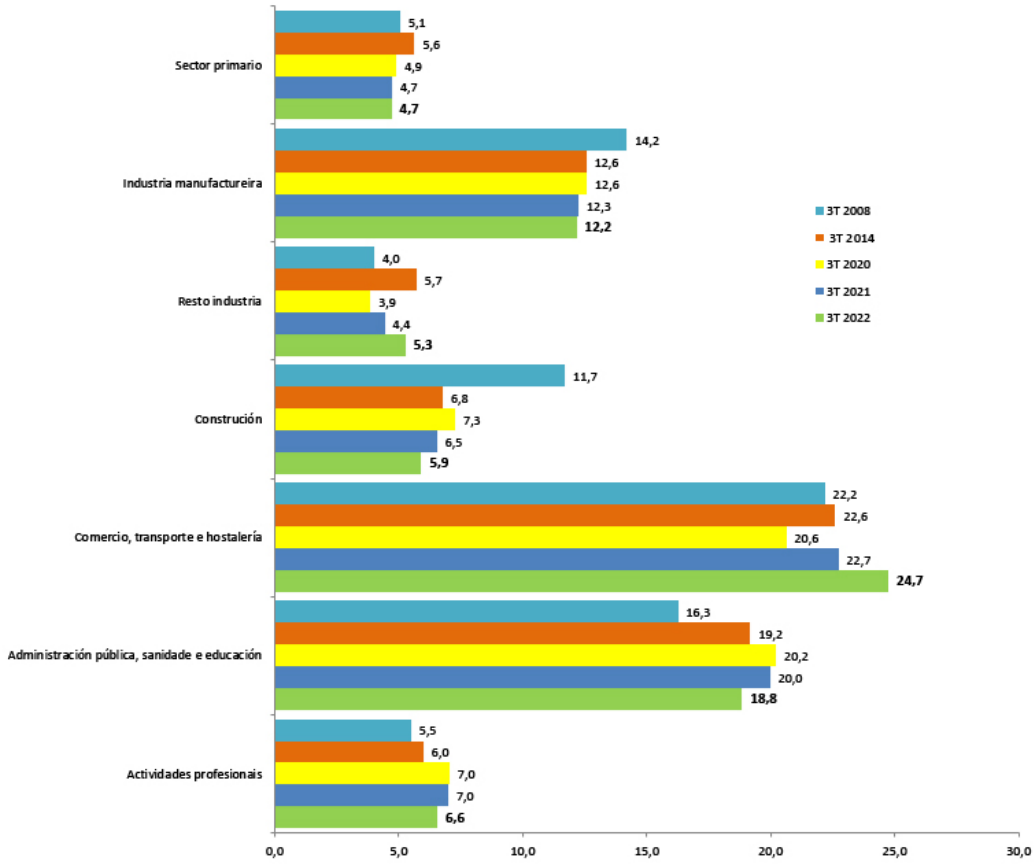

Fonte: IGE

Produtividade do factor traballo

Por último, cómpre facer referencia á evolución da produtividade da economía galega entendida como o cociente entre o PIB real e o número de horas efectivamente traballadas ou o número de postos de traballo equivalente a tempo completo. O que mide á a cantidade producida por unha economía tanto en termos das horas traballadas como dos postos de traballo así considerados.

No concernente á produtividade medida en termos de horas efectivamente traballadas, os datos reflectidos nas contas económicas amosan un incremento interanual da produtividade en Galicia do 2,7% resultado dunha medra do PIB real do 2,5% e unha redución do 0,2% das horas traballadas. Tendo en conta que no conxunto do Estado o emprego medra un 3,3% e a actividade económica un 4,4%, a capacidade produtiva da economía española no terceiro trimestre medra un 1,1%. Se o indicador de ocupación que se considera é o do número de postos de traballo equivalente a tempo completo, tanto Galicia como España presentan unha medra da produtividade en termos reais, sendo incremento lixeiramente máis acusado no conxunto do Estado:1,3% e 1,5%, respectivamente.

Se se considera o PIB en termos monetarios, o gráfico seguinte amosa que a pesar da mellora experimentada nos últimos anos Galicia segue a presentar unha produtividade aparente do factor traballo inferior á da economía española. No terceiro trimestre de 2022 este diferencial situábase en torno aos 4 puntos tanto se se mide en termos de tempo de traballo equivalente a tempo completo (3,7%) como no que se refire ás horas efectivamente traballadas (4,2%). En 2020 a produtividade aparente en termos de tempo de traballo equivalente a tempo completo representaba en Galicia o 93,1% do total estatal fronte ao 96,3% de 2022, sendo esta evolución dende o 90% ata o 95,8% no caso das horas traballadas.

Atendendo á distribución sectorial, cómpre resaltar dunha banda que tanto a construción como o sector servizos presentan unha produtividade aparente superior á media española, o que contrasta co que acontece no sector primario e sobre todo na industrial. Dunha banda, a produtividade aparente do factor traballo medida en termos de postos de traballo equivalente representaba o 101,2% no caso da construción e o 101,9% no sector terciario; en termos de horas traballadas, a PFT da construción en Galicia representaba o 106% na construción e o 101,4% nos servizos. Doutra banda, e ao igual que en documentos anteriores, cómpre resaltar a baixa produtividade da industria manufactureira, que no último trimestre

representa o 69,5% da media española en termos de postos de traballo a tempo completo e do 74% se se mide en relación ao número de horas.

Evolución da produtividade aparente do factor traballo en Galicia. Distribución segundo sexo (España = 100)

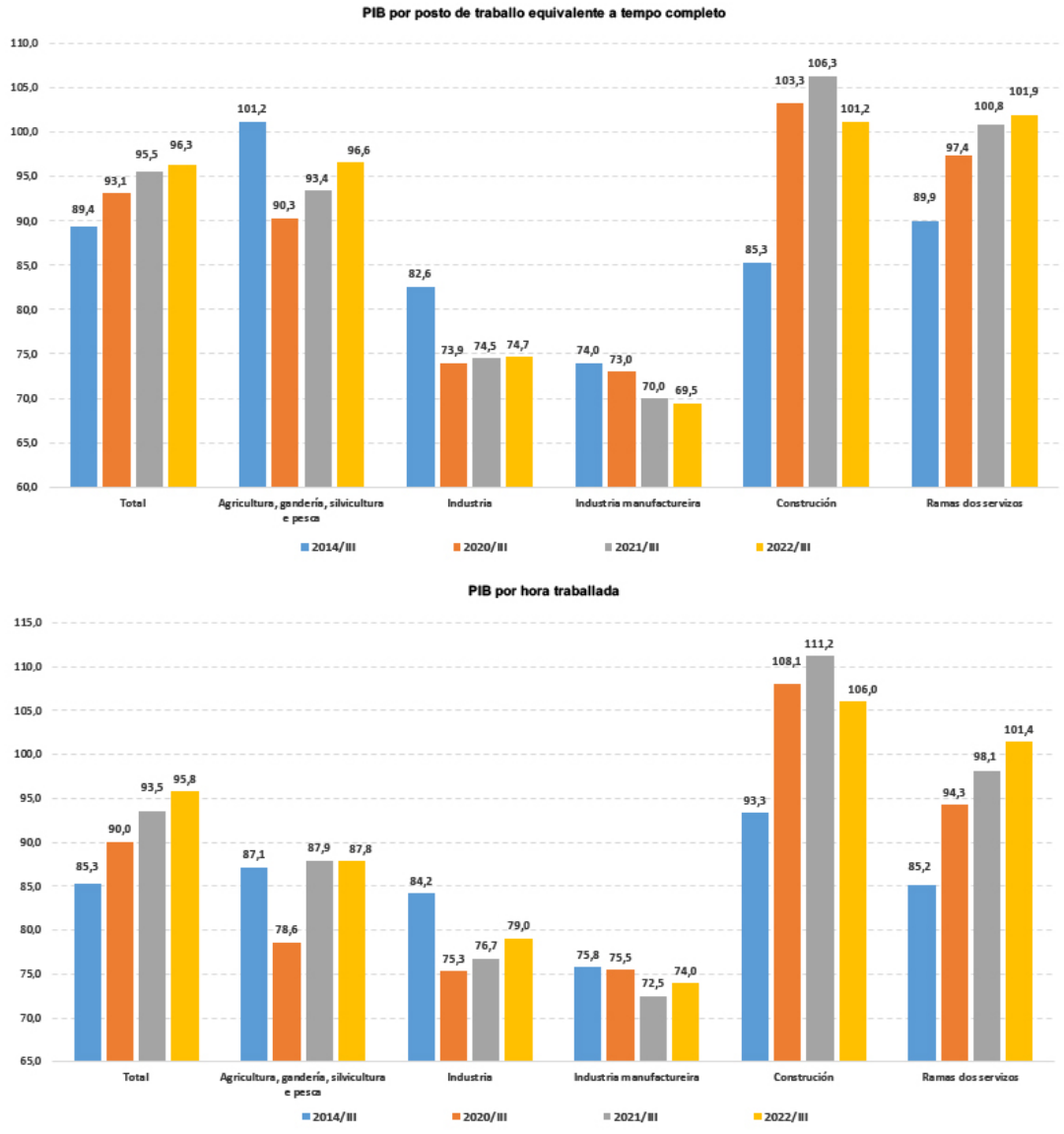

Produtividade aparente do factor traballo no terceiro trimestre de 2022. Taxas de variación interanual

HORAS EFECTIVAMENTE TRABALLADAS

	Galicia			España		
	PIB	Emprego	Produtividade	PIB	Emprego	Produtividade
Total	2,5%	-0,2%	2,7%	4,4%	3,3%	1,1%
Sector primario	-4,4%	1,5%	-5,9%	-3,0%	-3,2%	0,2%
Industria	-1,9%	0,7%	-2,6%	3,3%	4,5%	-1,2%
Industria manufactureira	-0,9%	0,4%	-1,3%	2,9%	5,2%	-2,3%
Construción	0,6%	-2,0%	2,6%	5,6%	0,7%	4,9%
Servizos	4,8%	-0,4%	5,2%	5,0%	3,7%	1,3%

POSTOS DE TRABALLO EQUIVALENTE A TEMPO COMPLETO

	Galicia			España		
	PIB	Emprego	Produtividade	PIB	Emprego	Produtividade
Total	2,5%	1,2%	1,3%	4,4%	2,9%	1,5%
Sector primario	-4,4%	-0,8%	-3,6%	-3,0%	-1,9%	-1,1%
Industria	-1,9%	1,4%	-3,3%	3,3%	2,4%	0,9%
Industria manufactureira	-0,9%	1,4%	-2,3%	2,9%	3,4%	-0,5%
Construción	0,6%	1,5%	-0,9%	5,6%	4,2%	1,4%
Servizos	4,8%	1,2%	3,6%	5,0%	3,1%	1,9%

Competitividade rexional 2022. Análise comparada

Tras o forte impacto negativo da covid tanto na actividade económica como no emprego no ano 2020 e a intensa reactivación en 2021 (efecto rebote), a competitividade estrutural promedio das CC.AA un 4,4% respecto ao ano precedente, o cuarto máis elevado dende o ano 2008. O valor do Índice de Competitividad Rexional (ICERG) reflicte que Galicia presenta unha medra da competitividade do 5,7% en relación á primeira estimación do ano anterior, situándose en 8,13.

Os distintos indicadores seleccionados na elaboración do Índice anual de Competitividade Rexional (ICREG) elaborado polo Consejo General de Economistas, que se agrupan en sete eixos competitivos (entorno económico, mercado de traballo, capital humano, entorno institucional, infraestruturas básicas, eficiencia empresarial e innovación), permiten identificar os factores determinantes para a competitividade e proporciona información sobre as claves para a súa mellora.

A pesar do impacto asimétrico da covid dende o punto de vista territoria e o rango de variación do crecemento do PIB, o ranking das CC.AA. segundo o valor do ICREG e a composición dos grupos amosa escasas variacións en relación ao ano anterior. No último ano tan só A Rioxa presentan unha perda da súa posición relativa a favor de Aragón, pasando a ocupar un novel competitivo medio-baixo. Pola súa banda, Galicia mantense no noveno posto e nunha posición intermedia-baixa en relación ao resto das CC.AA. O mapa seguinte reflicte que Madrid, xunto con Navarra e País Vasco conforman o grupo competitivo relativo alto, manténdose sólido o denominado "triángulo competitivo", formado polos vértices de País Vasco, Cataluña e Madrid.

Nun contexto de crecementos de actividade económica xeneralizados, todas as CCAA agás A Rioxa presentan unha mellora da súa intensidade competitiva en termos comparados co promedio. Galicia, ao igual que Cantabria, Baleares, Asturias, Cataluña e Canarias están encadradas no grupo de CCAA que presentan un moderado crecemento.

A pesar de que Galicia presenta no ano 2021 un nivel de competitividade relativo medio baixo, no concernente á distribución segundo eixos competitivos o entorno institucional rexistra un nivel alto en contraposición co acontecido coas infraestruturas básicas (eixo 5) e a eficiencia empresarial (eixo 6). En termos dinámicos, o crecemento moderado no conxunto de Galicia rexístrase en catro eixos -capital humano (eixo 3), innovación (eixo 7) e os devanditos eixos 5 e 6- en tanto que o entorno económico (eixo 1) presenta o peor comportamento, cun descenso do seu dinamismo relativo.

Comunidades Autónomas segundo o seu nivel competitivo, 2021

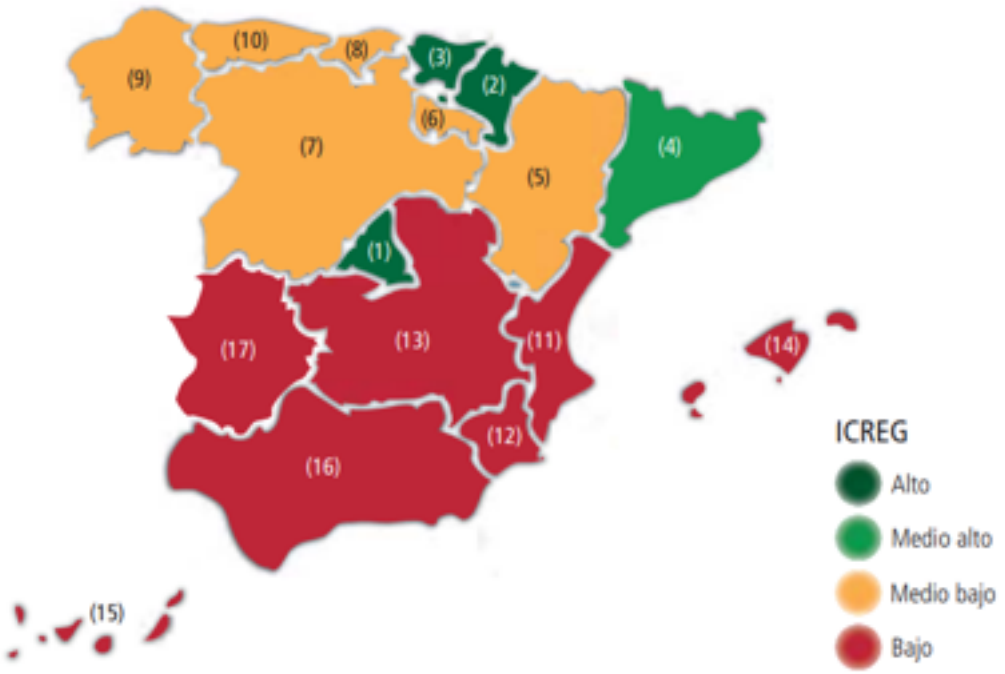

Fonte: Consejo General de Economistas, Informe de la competitividad regional en España 2022

Evolución anual do Índice de Competitividade Rexional 2021



Fonte: Consejo General de Economistas, Informe de la competitividad regional en España 2022

Nivel competitivo de Galicia 2021 e evolución 2020-21. Distribución segundo eixos

	2021		2021/2020
	Ranking	Nivel competitivo	Dinamismo relativo
Eixo 1.- Entorno económico	9	MEDIO BAIXO	DESCENSO
Eixo 2.- Mercado de traballo	9	MEDIO ALTO	LEVE
Eixo 3.- Capital humano	6	MEDIO ALTO	MODERADO
Eixo 4.- Entorno institucional	7	ALTO	LEVE
Eixo 5.- Infraestruturas básicas	12	BAIXO	MODERADO
Eixo 6.- Eficiencia empresarial	16	BAIXO	MODERADO
Eixo 7.- Innovación	9	MEDIO BAIXO	MODERADO
Galicia	9	MEDIO BAIXO	MODERADO CRECEMENTO

Fonte: Consejo General de Economistas, Informe de la competitividad regional en España 2022

Segundo o devandito informe, os indicadores coas achegas máis positivas corresponden ao coeficiente de apertura externa (eixo 1), Uso de Internet, formación de adultos e abandono escolar temperá (eixo 4), parque de vehículos ecolóxicos (eixo 5), dinamismo empresarial (eixo 6), gasto en I+D empresarial e comercio electrónico (eixo 7). Pola contra, as contribucións máis negativas corresponden á taxa de aforro (eixo 1), delitos (eixo 4) e mulleres empregadoras (eixo 6).

Dixitalización e competitividade

No devandito informe de 2022 incorpórase un apartado a analizar o grado de dixitalización relativo por CCAA (desviacións respecto da medio), definíndose este grado de dixitalización a partir de 16 indicadores[1] relativos á conectividade, capital humano e uso das TIC.

Grado de dixitalización relativo (desviacións respecto da media)

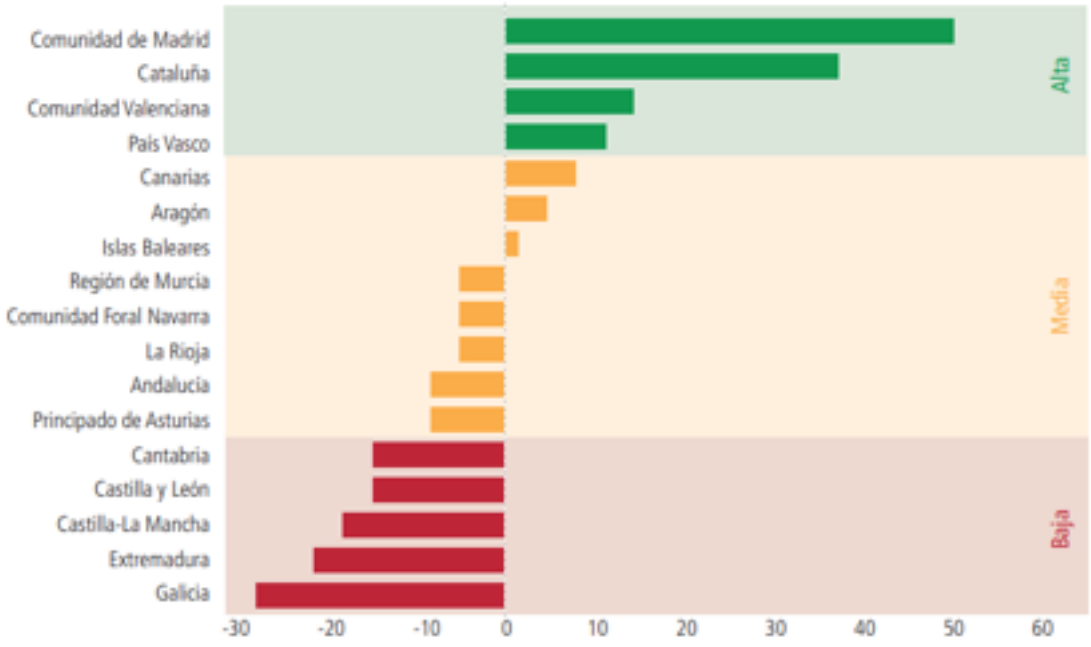

Fonte: Consejo General de Economistas, Informe de la competitividad regional en España 2022

[1] Cobertura 5G, medida en termos de porcentaxe de áreas habitadas; [2] Empresas con acceso de banda ancha fixa por redes de cable e fibra óptica FTTH (% sobre o total de empresas con conexión de banda ancha fixa); [3] Empresas con acceso de banda ancha fixa con velocidade 1Gb/seg. ou superior (% sobre o total de empresas con conexión de banda ancha fixa). [4] Fogares con acceso de banda ancha fixa (% sobre o total de fogares). [5] Poboación con cobertura de banda ancha de 100 Mbps ou máis (%); [6] Empresas que proporcionaron actividades formativas en TIC aos seus empregados (% sobre o total de empresas); [7] Individuos con habilidades de comunicación avanzadas (% sobre o total de persoas); [8] Individuos con habilidades de resolución de problemas avanzadas (% sobre o total de persoas); [9] Individuos con habilidades dixitais por encima das básicas (% sobre o total de individuos); [10] Mulleres especialistas TIC por tipo (% sobre o total de persoal especialistas TIC); [11] Persoal especialista TIC sobre o total de persoal

Galicia sitúase como a Comunidade Autónoma con menor grado de dixitalización segundo o Informe do Consejo General de Economistas, presentado un nivel baixo de dixitalización en dez dos dezaseis indicadores considerados. Tan só os indicadores relativos á cobertura 5G, empresas con acceso de banda ancha fixa con velocidade igual ou superior a 1 Gb/seg, porcentaxe de mulleres especialistas TIC, empresas que empregan medios sociais, persoas que mercaron por internet e empresas que analizaron Big Data presentan un valor medio.

Atendendo aos tres grandes bloques mencionados, cómpre mencionar que Galicia sitúase entre as CC.AA. que adolecen de menor conectividade e cun uso das ferramentas TIC máis reducido. A modo de conclusión, o último gráfico reflicte a relación positiva e significativa entre competitividade e dixitalización.

Competitividade vs dixitalización 2021

(% sobre o total de empresas); [12] Persoas que enviaron formularios cumplimentados para tratar coas AA.PP. a través de Internet (% sobre 0 total de persoas); [13] Empresas que utilizan Medios Sociais (% sobre as empresas que teñen acceso a Internet); [14] Persoas que mercaran a través de Internet nos últimos 3 meses (% sobre o total de persoas); [15] Empresas que analizaron Big Data (% sobre o total de empresas); [16] Empresas que utilizan páxinas web para realización de pedidos ou reservas online (% sobre empresas que teñen acceso a Internet e páxina web).

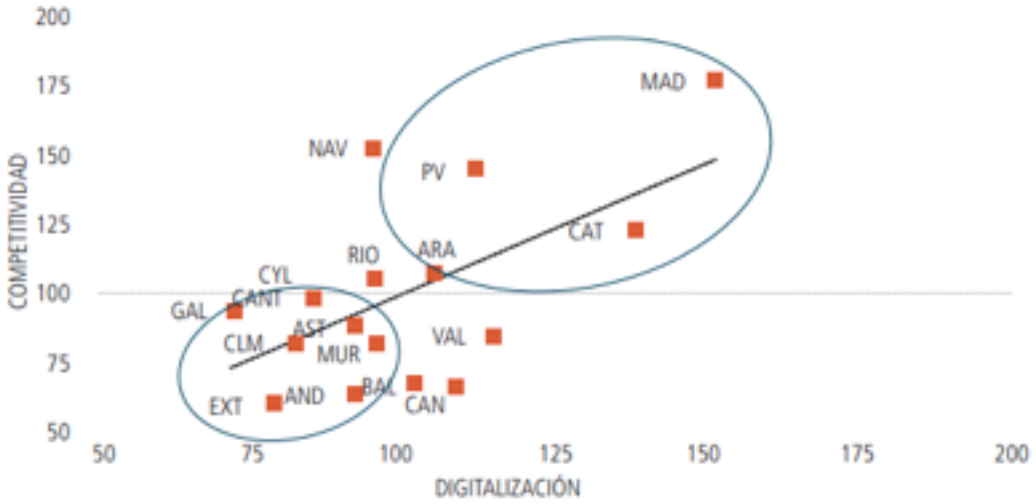

O MERCADO DE TRABALLO NO TERCEIRO TRIMESTRE DE 2022. IMPORTANTE RALENTIZACIÓN DA CREACIÓN DE EMPREGO

A ralentización económica trasládase ao mercado de traballo, quen presenta unha importante moderación no dinamismo da ocupación, tanto no caso da poboación ocupada, como nas afiliacións e nos postos de traballo equivalente a tempo completo. Ao mesmo tempo, volve a reducirse o número de horas efectivamente traballadas segundo as contas trimestrais. Con carácter xeral, a creación de emprego centrouse nas mulleres, na construción, nos asalariados no sector privado, nas persoas con estudios superiores, con idades comprendidas entre 45-54 anos. No extremo oposto, redúcese no sector industrial e primario, nos traballadores por conta propia e asalariados públicos, con estudos secundarios e cunha idade entre 35-44 anos. Cómpre insistir en que a creación de emprego rexístrase con maior intensidade en España que na C.A. así como que Galicia mantense entre as CC.AA. con taxas de actividade e ocupación máis reducidas

En canto á evolución do desemprego, a taxa de paro en Galicia sitúase no 10,8%, case dous puntos menos que en España (12,7%), o que a sitúa nunha posición intermedia respecto ao resto das CC.AA. As taxas de paro reflicten que o desemprego segue a afectar en maior medida ao desemprego feminino que ao masculino, sendo as persoas menores de 25 anos, estranxeiros e con estudios primarios os colectivos máis afectados polo desemprego. O 36,9% da poboación parada levaba doce ou máis meses en situación de desemprego, case catro puntos menos que no ano anterior, salientando que por terceiro trimestre consecutivo este se reduce tanto en termos interanuais como intertrimestrais.

Nun trimestre no que a actividade económica presenta unha acusada ralentización, a ocupación presenta unha importante moderación no seu dinamismo, reducíndose en menor medida o desemprego rexistrado. Dende un punto de vista agregado, as taxas de actividade, ocupación e desemprego amosan unha primeira aproximación á situación do mercado de traballo. As dificultades do mercado laboral quedan reflectidos en que un trimestre máis Galicia mantense entre as CC.AA. coas taxas de actividade e ocupación máis reducidas.

A participación laboral dos galegos aumenta no terceiro trimestre do ano ata o 53,3%, catro décimas por riba do estimado en 2021, porcentaxe que supera un trimestre máis tan só á rexistrado en Asturias (50%). No conxunto do Estado a taxa de actividade ascende ata o 58,9%.

A relación entre a poboación ocupada e a maior de 16 anos ascende en Galicia ata o 47,5%, porcentaxe similar á do ano

anterior. Dunha banda, Galicia mantense como a cuarta Comunidade Autónoma con menor taxa de emprego, por diante de Asturias (43,6%), Andalucía (46,1%), e Estremadura (47,3%); doutra, a taxa de ocupación aumenta en España en nove décimas, situándose a taxa de emprego no 51,4%.

A taxa de paro galega descende no último ano ata o 10,8%, case dous puntos por baixo da media estatal (12,7%), o que a sitúa nunha posición intermedia respecto ao resto das CC.AA.

Principais datos do mercado de traballo en Galicia 2020-2022

miles de persoas	2020	2021	2021				2022		
			I	II	III	IV	I	II	III
Poboación maior de 16 anos	2.339,0	2.340,9	2.341,3	2.340,5	2.340,9	2.340,8	2.340,2	2.341,6	2.343,0
Poboación activa	1.220,9	1.228,2	1.218,1	1.229,1	1.239,2	1.226,4	1.232,4	1.244,7	1.248,6
25 - 34 anos	210,7	207,0	206,2	206,4	209,3	206,0	207,8	210,7	208,5
Poboación ocupada	1.074,2	1.085,1	1.059,8	1.076,7	1.112,5	1.091,3	1.091,4	1.105,2	1.113,8
Conta propia	205,3	208,2	207,6	209,5	209,1	206,6	199,0	205,6	201.,7
Conta allea	868,6	876,4	851,8	867,0	902,5	884,3	892,2	899,5	911,6
Outra situación	0,4	0,5	0,4	0,2	0,9	0,4	0,2	0,2	0,4
Poboación parada	146,7	143,1	158,3	152,4	126,7	135,1	141,0	139,4	134,8
Parado longa duración	49,9	59,0	61,4	63,7	51,5	59,4	57,2	52,9	49,7
Poboación inactiva	1.118,1	1.112,7	1.123,2	1.111,4	1.101,7	1.114,4	1.107,7	1.096,9	1.094,4
Taxa de actividade	52,2%	52,5%	52,0%	52,5%	52,9%	52,4%	52,7%	53,2%	53,3
Taxa de ocupación	45,9%	46,4%	45,3%	46,0%	47,5%	46,6%	46,6%	47,2%	47,5
Taxa de paro	12,0%	11,7%	13,0%	12,4%	10,2%	11,0%	11,4%	11,2%	10,8
Taxa de temporalidade	24,0%	24,5%	23,3%	24,2%	26,0%	24,3%	22,5%		18,3
Afiliacións (media trimestral)	996,0	1.014,4	992,8	1.008,5	1.030,9	1.025,4	1.023,8	1.038,8	1.042,1
Paro rexistrado (media trimestral)	180,3	163,4	184,0	164,6	152,1	153,1	153,9	145,9	142,0

Fonte: IGE

Poboación activa

A ralentización da economía galega trasládase ao mercado de traballo ao presentar unha medra da poboación activa do 0,8%, o que supón medio punto por baixo do estimado no trimestre anterior (1,3%). Tras un incremento interanual de 9.400 persoas, a poboación activa sitúase en 1.248.600 persoas, o que supón case 7.000 persoas máis que ao comezo da crise económica orixinada pola pandemia (0,6%). A devandita ralentización tamén se rexistra no conxunto do Estado, onde a poboación activa medra un 0,3% respecto ao ano anterior (0,7% no segundo trimestre do ano), sendo esta porcentaxe do 1,6% en relación ao cuarto trimestre de 2019.

A devandita ralentización ven motivada pola caída interanual da poboación activa experimentada entre os homes, con 6.200 persoas menos que no ano

Poboación activa: variacións 2020-2022

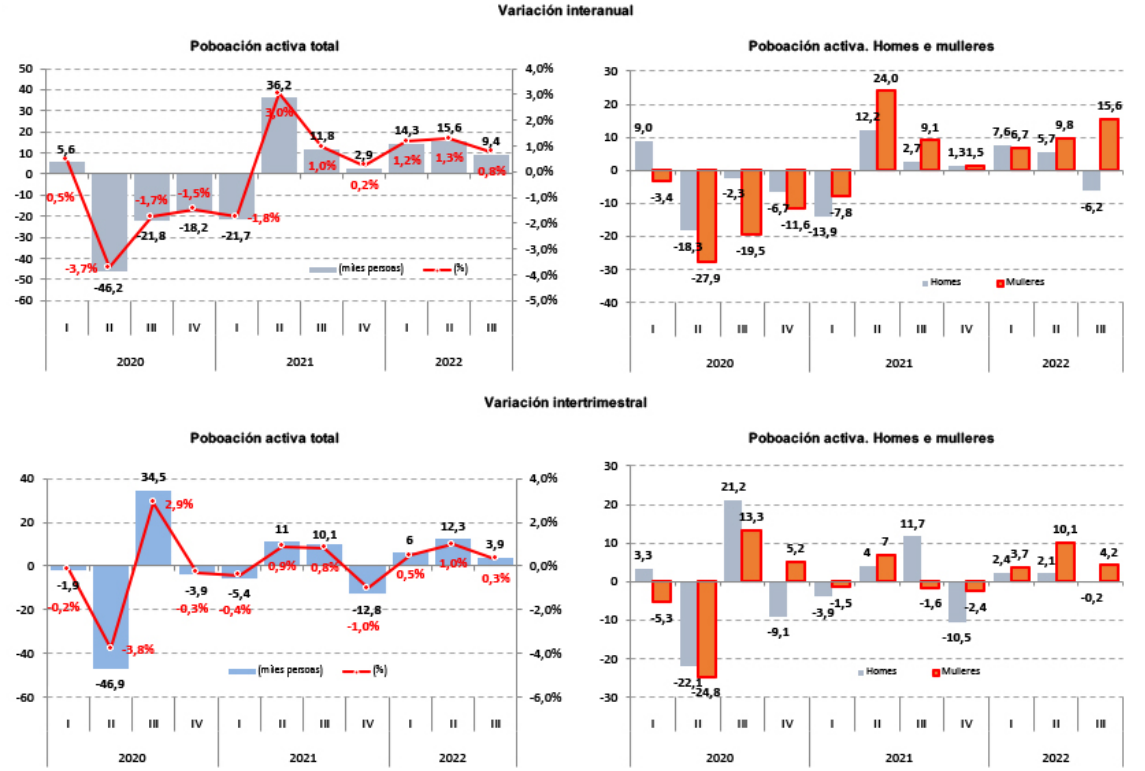

Fonte: IGE

anterior. Esta evolución contrasta coa medra de 15.600 entre as mulleres. En termos relativos, a poboación activa feminina medra no terceiro trimestre do ano un 2,6%, reducíndose un 1% entre os homes.

O devandito incremento ven explicado fundamentalmente pola evolución da poboación activa entre as persoas de nacionalidade estranxeira, que compensa a caída estimada entre as persoas de nacionalidade española, en persoas con estudios superiores e nos maiores de 45 anos e menores de 25. Dunha banda, no terceiro trimestre de 2022 a poboación activa de nacionalidade estranxeira medra un 23,2% respecto ao ano anterior (16.000 persoas máis) reducíndose un 0,6% no caso dos españois (6.600 persoas). Doutra banda, o número de activos medra en 11.700 persoas con estudos superiores (2,1%) e entre os comprendidos entre 45 e 54 anos en 11.000 (3,0%)

Taxas de actividade, ocupación, paro e temporalidade, terceiro trimestre 2022

	Galicia	España	Mellores CC.AA.	Peores CC.AA.
Taxa de actividade	53,3%	58,9%	Baleares (66,8%) Madrid (62,9%) Cataluña (61,4%) Murcia (59,7%)	Asturias (50,0%) Galicia (53,3%) Castela e León (55,3%) Cantabria (55,7%)
Taxa de ocupación	47,5%	51,4%	Baleares (62,91%) Madrid (55,78%) Cataluña (55,64%) A Rioxa (54,62%)	Asturias (43,6%) Andalucía (46,13%) Estremadura (47,30%) Galicia (47,54%)
Taxa de paro	10,8%	12,7%	Baleares (5,8%) A Rioxa (8,0%) País Vasco (8,3%) Cantabria (8,6%)	Andalucía (19,0%) Canarias (17,7%) Estremadura (15,9%) Murcia (14,5%)
Taxa de temporalidade	18,3%	20,2%	Madrid (14,3%) Cataluña (16,4%) A Rioxa (17,2%) Cantabria (17,6%) Galicia (18,3%)	Estremadura (29,3%) Andalucía (27,4%) Murcia (22,9%) Asturias (22,5%)

Fonte: INE

fronte aos 6.100 no caso das persoas menores de 25 (10,6%).

Fronte a este incremento, o maior descenso na poboación activa prodúcese na franxa de idade comprendida entre os 35 e 44, cunha caída interanual do 3,0% (10.400 persoas menos). Atendendo ao seu nivel formativo, o descenso do número de activos estímase tanto nas persoas con estudios primarios rematados ou menos, con 3.300 activos menos (-10,8%) como entre aqueles coa ESO primeira etapa, con 6.800 persoas (-1,9%).

Poboación activa 3º trimestre 2022. Variación interanual

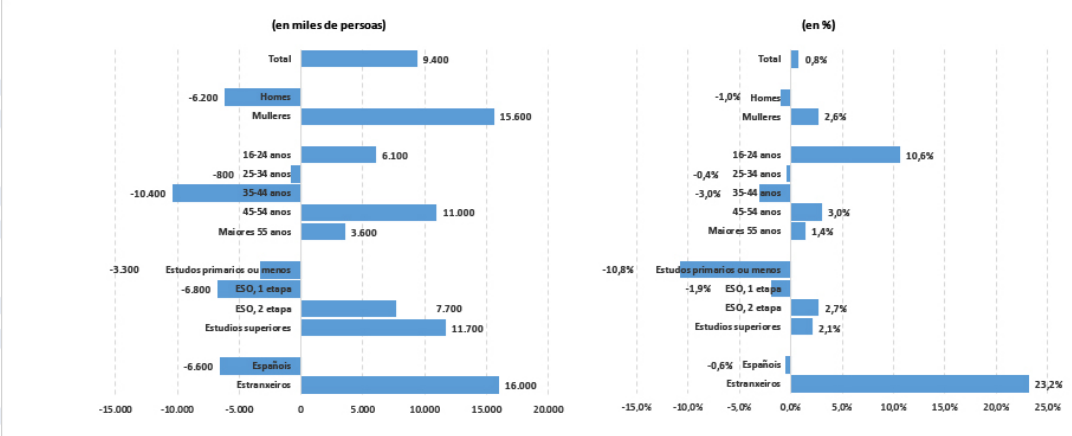

Fonte: IGE

Entradas e saídas da actividade

A Enquisa de fluxos da poboación activa reflicte que no terceiro trimestre de 2022 pasaron a formar parte da poboación activa en Galicia un total de 59.100 persoas fronte a 49.800 que saíron da mesma nese trimestre. Deste xeito, o mercado laboral galego presenta un saldo positivo entre entradas e saídas da actividade (entras máis persoas das que abandona a actividade). No mesmo trimestre do ano anterior, pasaron a formar parte da actividade un total de 67.900 persoas e saíron 50.000 persoas.

Das 58.300 persoas que entran na actividade e que no trimestre anterior formaban parte da poboación inactiva, 32.400 o fan cara o desemprego e 25.900 comezan a traballar (poboación ocupada). Por contra, no que ao fluxo de saída da actividade se refire, 26.800 persoas que no segundo trimestre de 2022 estaban parados saen da actividade (100 persoas menos que no ano anterior) e 23..000 ocupados pasan a formar parte da poboación inactiva (100 persoas menos).

Fuxo da poboación activa (persoas que entran e saen da actividade) no 3º trimestre 2019-2022.

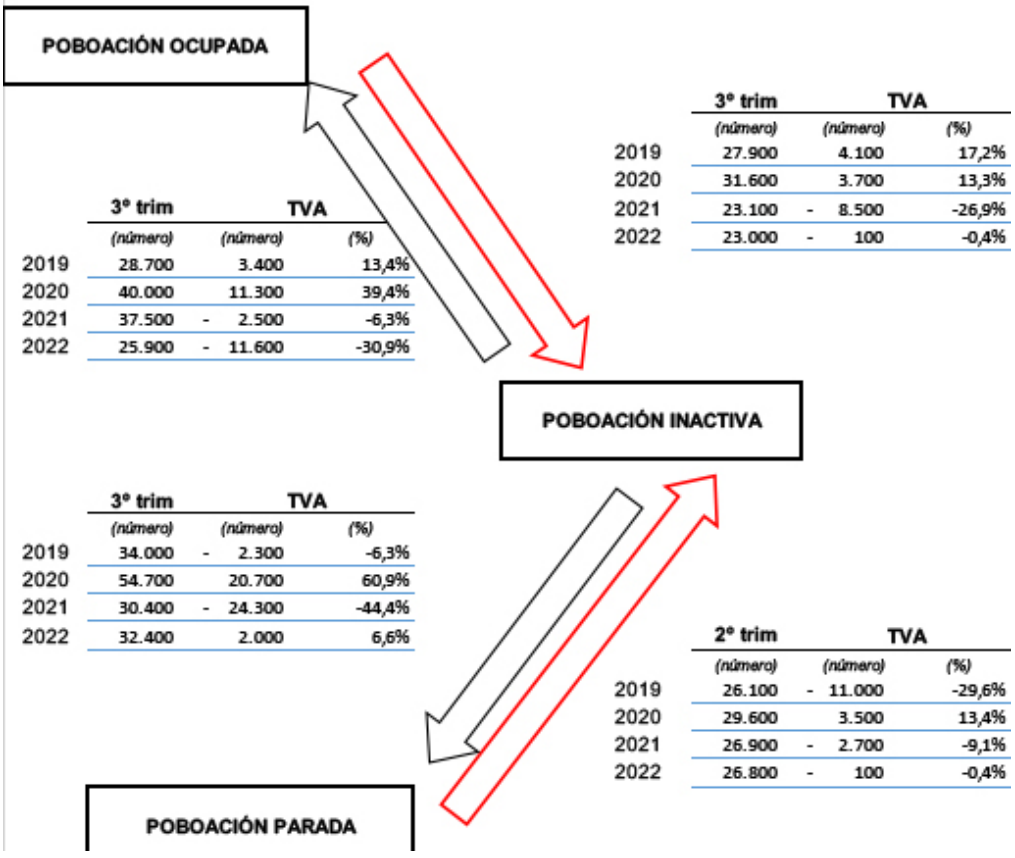

	3º trim	TVA	
	(número)	(número)	(%)
2019	28.700	3.400	13,4%
2020	40.000	11.300	39,4%
2021	37.500	- 2.500	-6,3%
2022	25.900	- 11.600	-30,9%

	3º trim	TVA	
	(número)	(número)	(%)
2019	27.900	4.100	17,2%
2020	31.600	3.700	13,3%
2021	23.100	- 8.500	-26,9%
2022	23.000	- 100	-0,4%

	3º trim	TVA	
	(número)	(número)	(%)
2019	34.000	- 2.300	-6,3%
2020	54.700	20.700	60,9%
2021	30.400	- 24.300	-44,4%
2022	32.400	2.000	6,6%

	2º trim	TVA	
	(número)	(número)	(%)
2019	26.100	- 11.000	-29,6%
2020	29.600	3.500	13,4%
2021	26.900	- 2.700	-9,1%
2022	26.800	- 100	-0,4%

Fonte: IGE, Estatística de fluxos da poboación activa

Ocupación

A ralentización no ritmo de crecemento interanual da economía galega no terceiro trimestre do ano (2,5% cando superaba o 5% nos dous trimestres anteriores) ten a súa translación ao mercado de traballo atendendo á evolución das grandes cifras do nivel de ocupación. Asemade cómpre mencionar que por quinto trimestre consecutivo os tres indicadores da ocupación considerados -poboación ocupada, afiliacións á Seguridade Social e número de postos de traballo equivalente a tempo completo- presentan unha medra interanual menos intensa que o PIB.

No concernente ao número medio de afiliacións en alta laboral ao Sistema da Seguridade Social en Galicia, o terceiro trimestre reflicte unha medra interanual do 1,4% (2,6% no ano anterior), acadando as 1.045.108 afiliacións, o que supón 14.229 máis que no terceiro trimestre de 2021. España presenta un

Evolución trimestral da ocupación en Galicia 2019-22.
Taxas de variación interanual

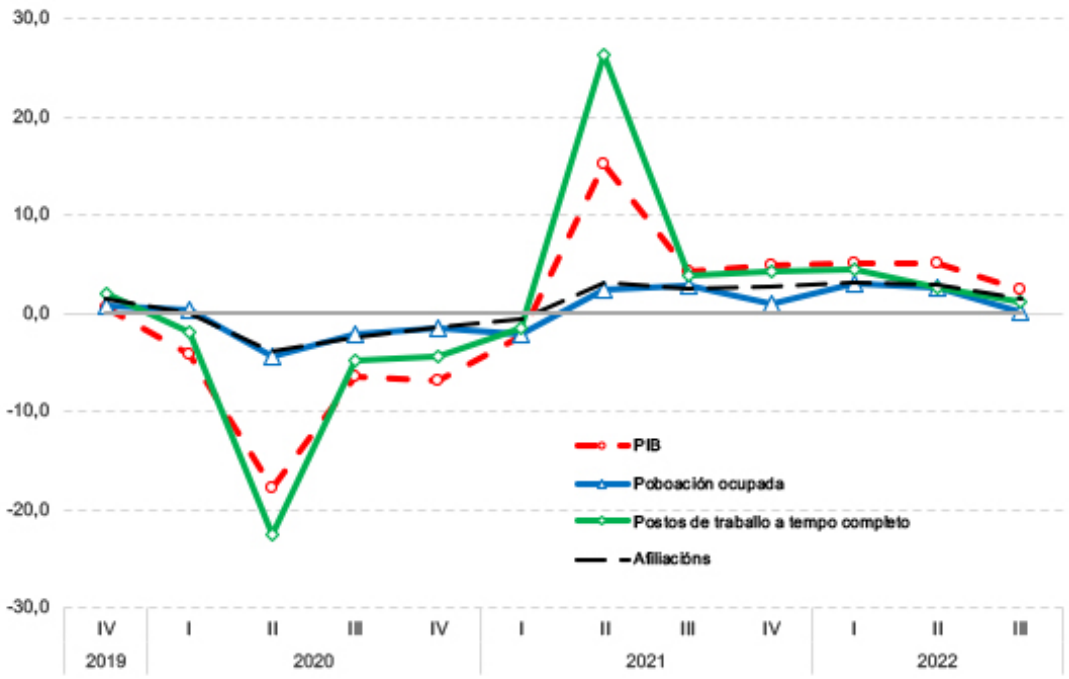

Fonte: IGE

maior dinamismo ao medrar un 3,5% respecto ao ano anterior, superando o número medio de afiliacións os 20 millóns.

Atendendo á súa evolución ao longo de todo o ano 2022, cómpre mencionar a desaceleración experimentada dende o mes de marzo, cando a medra interanual era do 3,7%, ata outubro, cun incremento do 0,9%. En termos absolutos, o mes de setembro termina con 1.038.540 afiliacións, o que supón 12.656 máis das rexistrada no mesmo período do ano anterior, descendendo as afiliacións ata as 1.032.624 persoas no mes de decembro, o que supón 10.717 máis que no ano anterior.

As actividades de comercio ao retallo agás vehículos de motor e motocicletas seguen a ser as máis importantes en termos de ocupación, ao acoller o 10,3% do total, por diante das actividades de servizos de comidas e bebidas e das actividades sanitarias que concentran en torno ao 6,7%. As ramas de actividade que experimentaron o maior crecemento interanual foron o subsector do servizo de comidas e bebidas (CNAE 56), con 4.587 afiliacións máis, por diante das actividades deportivas, recreativas e de entretemento (CNAE 93) e os de servizos e aloxamento (CNAE 55), cunha medra de 1.547 e 1.463 afiliacións respecto á media do terceiro trimestre do ano anterior, respectivamente. En termos relativos cómpre mencionar o incremento do 16,1% experimentado polas mencionadas actividades englobadas na CNAE 93.

Por contra, as caídas de afiliacións máis acusadas corresponden ás ramas da administración pública e defensa; seguridade social obrigatoria (CNAE

Evolución mensual das afiliacións á Seguridade Social en Galicia 2019-2022

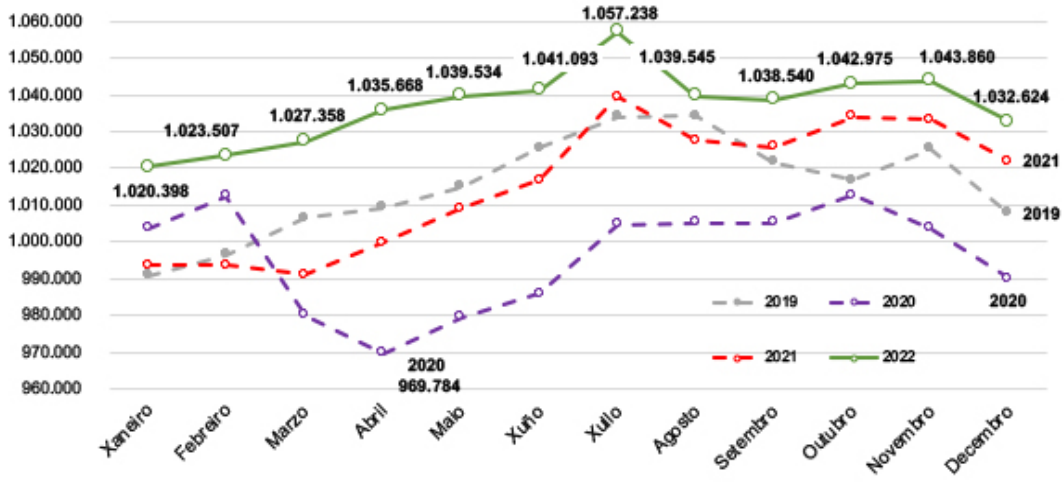

Fonte: IGE, Afiliacións á Seguridade Social

84) e o sector de actividades relacionadas co emprego (CNAE 78), cunha caída en torno ás 1.600 afiliacións respecto ao mesmo período do ano anterior. En termos relativos cómpre mencionar a caída do 13,2% no caso das devanditas actividades relacionadas co emprego.

No que se refire á análise da poboación ocupada, tras unha medra interanual de tan só un 0,1% en Galicia (1.300 persoas ocupadas máis),

Afiliacións á Seguridade Social 3º trimestre 2021-2022: distribución segundo principais ramas de actividade (1)

	2021		2022		22/21	
		(%)	(número)	(%)	(%)	(número)
47 Comercio ao retallo, salvo de vehículos de motor e motocilcetas	107.333	10,4	108.135	10,3	0,7	802
56 Servizos de comidas e bebidas	65.744	6,4	70.331	6,7	7,0	4.587
86 Actividades sanitarias	68.470	6,6	69.203	6,6	1,1	733
84 Administración pública e defensa; Seguridade Social obrigatoria	60.865	5,9	59.245	5,7	-2,7	-1.620
43 Actividades de construción especializada	50.015	4,9	50.650	4,8	1,3	635
46 Comercio por xunto e intermediarios do comercio, salvo de vehículos de motor e motocicletas	48.597	4,7	48.991	4,7	0,8	394
85 Educación	47.541	4,6	48.023	4,6	1,0	482
01 Agricultura, gandaría, caza e servizos relacionados con elas	35.222	3,4	33.750	3,2	-4,2	-1.472
49 Transporte terrestre e por tubaxe	32.944	3,2	32.869	3,1	-0,2	-75
10 Industria da alimentación	31.369	3,0	32.073	3,1	2,2	704
81 Servizos a edificios e actividades de xardinaría	29.017	2,8	29.156	2,8	0,5	139
41 Construción de edificios	25.071	2,4	25.028	2,4	-0,2	-43
97 Actividades dos fogares como empregadores de persoal doméstico	25.518	2,5	24.520	2,3	-3,9	-998
45 Venta e reparación de vehículos de motor e motocicletas	21.858	2,1	21.702	2,1	-0,7	-155
96 Outros servizos persoais	19.645	1,9	20.055	1,9	0,2	48
Subtotal (ramas con máis de 20.000 afiliacións)	669.209	64,9	673.732	64,5	0,7	4.524
Total	1.030.878	100	1.045.108	100	1,4	14.229

Ramas con maior incremento de afiliacións

	2021		2022		22/21	
	(número)	(%)	(número)	(%)	(%)	(número)
56 Servizos de comidas e bebidas	65.744	6,4	70.331	6,7	7,0	4.587
93 Actividades deportivas, recreativas e de entretemento	9.630	0,9	11.176	1,1	16,1	1.547
55 Servizos de aloxamento	12.192	1,2	13.655	1,3	12,0	1.463
62 Programación, consultaría e outras activ. relacionadas coa informática	12.897	1,3	14.214	1,4	10,2	1.317
71 Serv. técnicos de arquitectura e enerxía, ensaios e análises técnicas	14.451	1,4	15.458	1,5	7,0	1.007

Ramas con maior descenso de afiliacións

	2021		2022		22/21	
	(número)	(%)	(número)	(%)	(%)	(número)
84 Administración pública e defensa; Seguridade Social obrigatoria	60.865	5,9	59.245	5,7	-2,7	-1.620
78 Actividades relacionadas co emprego	12.152	1,2	10.553	1,0	-13,2	-1.599
01 Agricultura, gandaría, caza e servizos relacionados con elas	35.222	3,4	33.750	3,2	-4,2	-1.472
97 Actividades dos fogares como empregadores de persoal doméstico	25.518	2,5	24.520	2,3	-3,9	-998
29 Fabricación de vehículos e motor, remolques e semirremolques	15.928	1,5	14.969	1,4	-6,0	-959

(1) ramas CNAE 2009;

Fonte: IGE, Afiliacións á Seguridade Social

a Comunidade Autónoma conta con 1.113.800 persoas ocupadas, o que supón o nivel máis elevado nun terceiro trimestre dende o ano 2010. Tras esta evolución, a taxa de ocupación sitúase no 47,5%, mesma porcentaxe que no terceiro trimestre do ano precedente. No conxunto do Estado medra nove décimas para situarse no 51,4%, manténdose Galicia como a cuarta Comunidade Autónoma con menor taxa de ocupación, por diante de Asturias (43,6%), Andalucía (46,1%) e Estremadura (47,3%).

A acusada ralentización da ocupación en Galicia ven motivada pola caída do emprego entre os homes, aumentando por contra a ocupación feminina. No terceiro trimestre de 2022 o emprego feminino aumenta en 9.200 persoas fronte ao descenso interanual de 8.000 persoas experimentado entre os homes. En termos relativos, a ocupación medra un 1,8% entre as mulleres, reducíndose nun 1,4% no caso dos homes.

Deste xeito, a taxa de ocupación aumenta en Galicia ata o 51,7% no caso dos homes, oito puntos superior á estimada para a ocupación feminina (43,7%). Ambas porcentaxes mantéñense por baixo do estimado para o mercado laboral español: 57,3% e 45,9%, respectivamente.

Evolución trimestral da poboación ocupada 2020-22

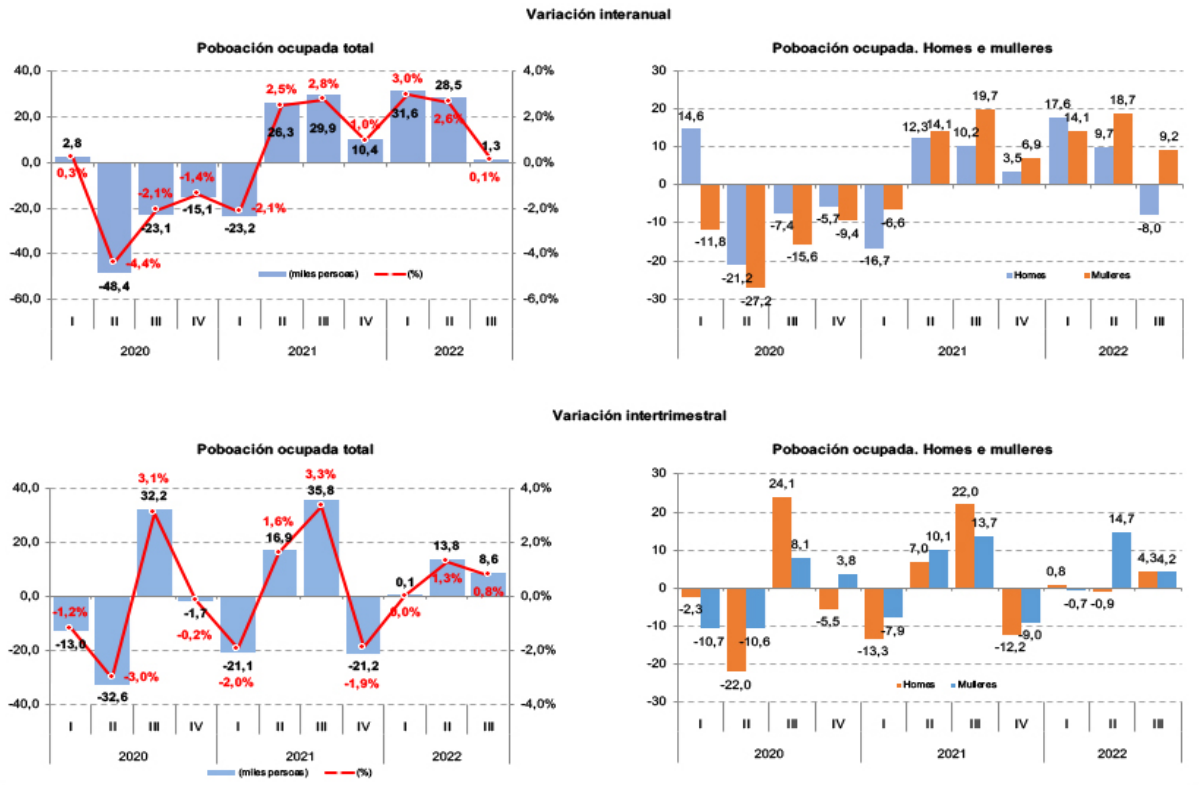

Fonte: IGE-INE. Enquisa de poboación activa

Poboación ocupada en Galicia 3º trimestre 2022: distribución segundo sectores económicos, situación profesional, ocupación, idade e nivel de formación acadado

	Galicia (en miles de persoas)			2022/21 (%)		
	Homes	Mulleres	Total	Homes	Mulleres	Total
Total	579,1	534,6	1.113,8	-1,4	1,8	0,1
Sectores económicos						
Sector primario	47,3	21,7	69,0	-6,0	4,8	-2,7
Industria	114,0	55,6	169,6	-6,2	10,3	-1,3
Construción	69,1	6,0	75,1	4,4	25,0	5,9
Servizos	348,8	451,4	800,2	-0,1	0,4	0,2
Situación profesional						
Traballadores por conta propia	118,0	83,6	201,7	-5,1	-1,5	-3,6
Empregador	40,1	25,9	66,0	-6,3	1,6	-3,2
Empresarios sen asalariados	74,2	53,4	127,7	-5,4	-6,8	-5,9
Membros cooperativas	1,3	0,8	2,1	116,7	300,0	162,5
Axuda na empresa ou negocio familiar	2,4	3,5	5,9	-7,7	84,2	31,1
Asalariados	460,8	450,7	911,6	-0,4	2,4	1,0
Sector público	79,3	115,8	195,1	-6,9	-3,3	-4,8
Sector privado	381,5	334,9	716,5	1,1	4,6	2,7
Outra situación	0,2	0,2	0,4		-66,7	-55,6
Ocupación						
Directores e xerentes	22,5	11,3	33,8	-21,3	-10,3	-18,0
Técnicos e profesionais científicos e intelect.	77,6	124,8	202,4	7,8	5,1	6,1
Técnicos e profesionais de apoio	78,3	47,5	125,8	-3,1	-5,2	-3,8
Empregados contables, admons. e outros empregados ofic.	29,0	67,9	96,9	-5,5	3,5	0,6
Trab. servizos restaur., persoais, protecc, vend. comerc.	89,2	168,9	258,1	1,7	4,1	3,3
Trab. cualificado no sector primario	38,4	17,4	55,9	8,2	-2,2	5,1
Trab. cualif. ind. manufact, construcc., minaría, agás operad.	125,0	16,6	141,6	0,7	-5,7	-
Operadores	75,9	16,5	92,4	-4,4	3,8	-3,0
Ocupacións elementais	37,7	63,1	100,8	-12,5	-2,5	-6,6
Ocupacións militares	5,5	0,7	6,1	5,8	250,0	13,0
Grupos de idade						
16-24 anos	24,6	18,3	42,9	-7,5	8,3	-1,4
25-34 anos	94,9	84,3	179,1	3,4	-1,1	1,1
35-44 anos	155,0	149,8	304,8	-7,6	1,0	-3,5
45-54 anos	178,9	167,3	346,2	0,8	3,7	2,2
55 e máis anos	125,8	115,1	240,8	1,8	1,3	1,5
Nivel de formación acadado (1)						
Analfabetos e educación primaria incompleta	2,0	1,3	3,4	11,1	18,2	21,4
Educación primaria	9,9	8,5	18,4	-28,8	6,3	-16,0
Educación. secundaria	329,0	233,3	562,2	-0,4	-2,1	-1,1
Educación superior	238,1	291,6	529,7	-1,3	4,9	2,0

(1) Educación primaria inclúe estudios primarios incompletos, Educación secundaria inclúe 1ª etapa, 2ª etapa orientación xeral e profesional, e Educación superior inclúe doutorado
Fonte: INE, EPA

Xunto á devandita creación de emprego feminino, o dinamismo do mercado de traballo concentrouse en maior medida no sector da construción, nos asalariados no sector privado, nas persoas con estudios superiores, con idades comprendidas entre 45-54 anos e entre aqueles "técnicos e profesionais científicos e intelectuais" e "traballadores de servizos de restauración, persoais, protección e vendedores". No extremo oposto redúcese de xeito importante a ocupación entre os asalariados no ámbito público, traballadores por conta propia, -máis acusado no caso dos empresarios sen asalariados- con estudos secundarios, cunha idade entre 35-44 anos e nos sectores industrial e primario.

Atendendo á situación profesional dos ocupados, cómpre resaltar en primeiro lugar que no terceiro trimestre de 2022 o incremento da ocupación ven motivado polo comportamento dos asalariados no sector privado, que presenta un incremento do 2,7% respecto ao ano anterior (19.000 persoas máis), oito décimas menos que no conxunto do Estado. Por contra, redúcese o emprego asalariado no sector público en Galicia (-4,8%; 9.900 persoas menos), o que contrasta co incremento experimentado no mercado de traballo en España (0,6%). En segundo lugar, o traballo por conta propia redúcese nun 3,5% en Galicia, o que supón 7.400 persoas ocupadas menos, o que contrasta con incremento do 0,6% no

Poboación ocupada en Galicia no terceiro trimestre de 2022: distribución segundo sexo e ramas de actividade

	2022 (en miles de persoas)			22/21 (taxa variación interanual)		
	Total	Homes	Mulleres	Total	Homes	Mulleres
Total	1.113,8	579,1	534,6	0,1%	-1,4%	1,8%
Sector Primario	68,9	47,2	21,7	-2,8%	-6,2%	5,3%
Agricultura, gandaría, caza e silvicultura	50,5	32,5	18,0	4,1%	0,0%	11,8%
Pesca e acuicltura	18,5	14,8	3,7	-17,4%	-16,9%	-19,6%
Industria	169,6	114,0	55,6	-1,3%	-6,2%	10,3%
Industrias extractivas	3,2	2,2	1,0	-20,0%	-38,9%	
Industria manufactureira	159,1	106,5	52,7	2,0%	-2,7%	13,1%
Enerxía, subministro de auga e xestión de residuos	7,3	5,3	1,9	-39,2%	-38,4%	-45,7%
Construción	75,1	69,1	6,0	5,9%	4,4%	25,0%
Servizos	800,2	348,8	451,4	0,2%	-0,1%	0,4%
Comercio por xunto e ao retallo; reparación de vehículos de motor e motocicletas	180,4	85,7	94,7	1,6%	-1,7%	4,9%
Transporte e almacenamento	55,7	43,3	12,4	6,3%	-0,9%	40,9%
Hostalaria	74,4	31,4	43,1	5,2%	14,2%	-0,5%
Act. de información, financeiras, inmobiliarias e profesionais	164,5	83,5	81,0	1,7%	-0,9%	4,7%
Admón. pública e defensa; seguranza social obrigatoria	70,7	41,1	29,6	-6,9%	-3,5%	-11,1%
Educación	70,4	20,0	50,5	3,4%	4,7%	3,1%
Actividades sanitarias e de servizos sociais	106,2	23,0	83,3	-4,1%	-4,6%	-3,8%
Resto de servizos	77,8	20,9	56,9	-4,8%	1,5%	-6,9%

Fonte: IGE

conxunto do Estado. Este diferencial ven motivado en boa medida pola evolución experimentada entre os empresarios con asalariados, que descende en Galicia un 3,2% (2.200 persoas) fronte ao incremento do 3,6% en España. Ao mesmo tempo, o número de empresarios sen asalariados ou traballadores independentes redúcese tanto en Galicia como en España, sendo esta caída máis intensa na CA, cun -5,9% e -1,0%, respectivamente.

No que á distribución sectorial se refire, o sector servizos concentra

Estrutura da ocupación en Galiciano terceiro trimestre 2019, 2021-2022. Peso relativo sobre a poboación ocupada total

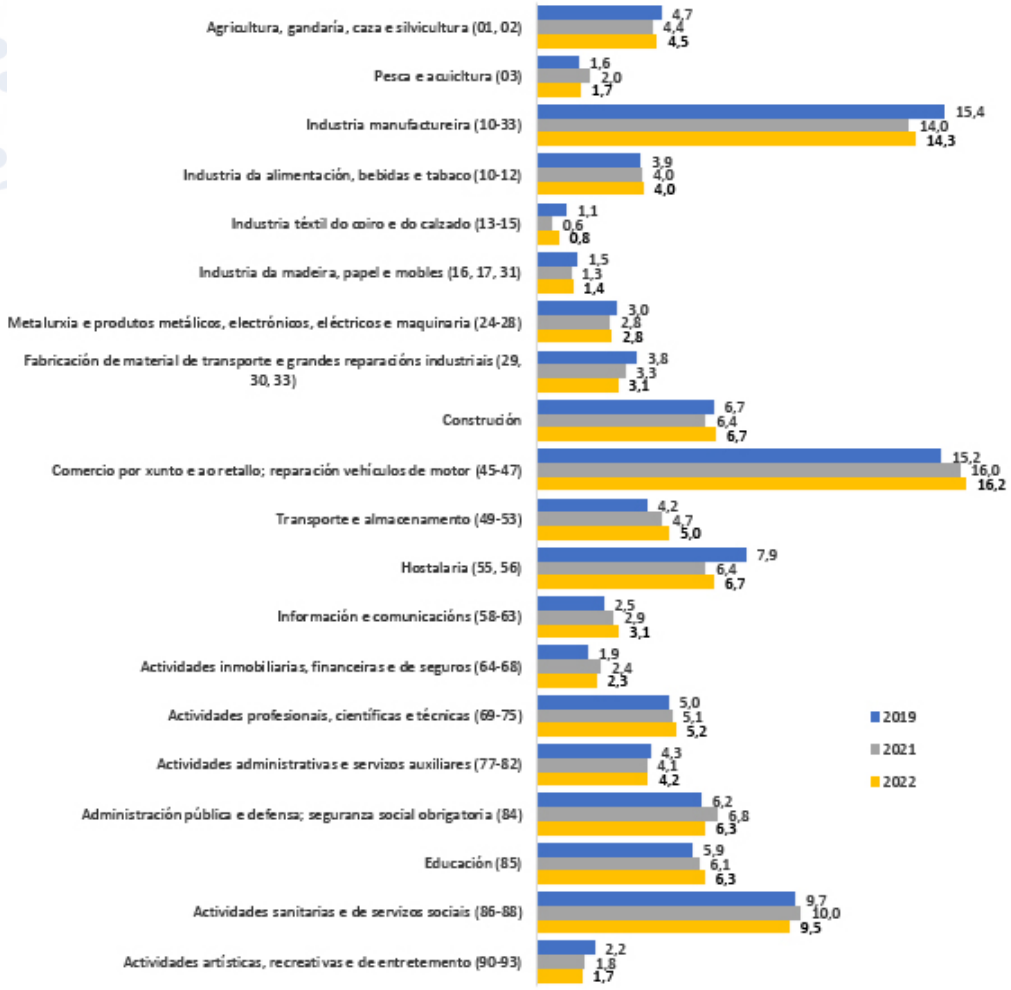

no terceiro trimestre o 71,8% da poboación ocupada, o que supón un total de 800.200 persoas, representando o conxunto das ramas manufactureiras o 14,3% (159.100 persoas ocupadas). O sector da construción concentra o 6,7% da poboación ocupada total en Galicia (75.100 persoas) e as actividades do sector primario o 6,2% (68.900 persoas). No eido do sector servizos a actividade que concentra o maior número de ocupados é o de comercio, cun 16,2% da poboación ocupada, por diante das actividades de información, financeiras e inmobiliarias, cun 14,8%, e as sanitarias e servizos sociais, cun 9,5%.

Ao comparar esta estrutura coa existente no mesmo trimestre do ano 2019, aumenta punto e medio o peso relativo do sector servizos manténdose o da construción, o que contrasta coas reducións experimentadas polo sector primario (unha décima) e sobre todo a industria (punto e medio). No que ás principais ramas de actividade se refire, cómpre mencionar o incremento do peso relativo das actividades do subector de comercio, que concentra o 16,2% no terceiro trimestre de 2022, un punto superior ao estimado no ano 2019, ou do transporte e almacenamento, cunha medra dende o 4,2% ata o 5%. Por contra, salienta a caída da importancia relativa do sector da industria manufactureira, que supón o 14,3% do emprego fronte ao 15,4% do ano 2019, e o da hostalería, que concentra o 6,7% da ocupación en 2022 fronte ao 7,9% do terceiro trimestre de 2019.

Calidade do emprego

A referencia á calidade e estabilidade de emprego é un aspecto clave na análise da ocupación. A pesar de que a EPA, que é unha enquisa ás familias, non permite observar con exactitude o impacto da última modificación laboral, os datos da ocupación a tempo parcial e á temporalidade permite unha aproximación á evolución da calidade do emprego.

Dunha banda, a diferenza do acontecido no ano anterior, a ocupación a tempo parcial no terceiro trimestre de 2022 redúcese un 0,1% respecto ao mesmo período do ano anterior (200 persoas menos), o que contrasta co lixeiro incremento da ocupación a tempo completo (0,2%; 1.500 persoas máis). Atendendo á súa diferenciación segundo sexo, cómpre mencionar que no último trimestre aumenta o emprego a tempo completo entre as mulleres un 1,8% (7.300 persoas) a diferencia do que acontece entre os homes (-1,1%; 5.800 menos). Por contra, fronte ao positivo incremento do emprego a tempo completo no caso das mulleres, no último trimestre aumenta o emprego a tempo parcial en 2.000 persoas (1,8%) reducíndose en 2.200 entre os homes (-6%). Tras esta evolución, entre as mulleres o emprego a tempo parcial supón o 21,4% da ocupación feminina

fronte ao 5,9% no caso dos homes; en tanto que do emprego parcial estimado en Galicia, o 76,9% corresponde ás mulleres.

Entre as causas do traballo a tempo parcial cómpre resaltar que no último trimestre aumenta o número de persoas que non queren un traballo a xornada completa (4.400 persoas máis; 32,8%), estimándose esta medra tanto no caso dos homes (1.300 persoas) como das mulleres (3.200 persoas). Ao mesmo tempo, redúcese o número de ocupados a tempo parcial que non pode atopar un traballo de xornada completa en 3.100 persoas (4,1% menos), producíndose neste caso unha diferencia importante entre homes e mulleres tendo en conta o incremento de mulleres que non poden atopar traballo a xornada completa (900 mulleres máis que no ano anterior; 1,6%) fronte á caída entre os homes (-4.000 homes; -18,5%). Precisamente esta é a causa de maior parcialidade, representando case o 50% das persoas a tempo parcial, situándose a continuación o coidado de nenos ou adultos enfermos, co 15,8%.

Tras os cambios legais aprobados o terceiro trimestre do ano presenta un acusado descenso do número de persoas asalariadas con contrato temporal, aumentando ao mesmo tempo o emprego indefinido. Dunha banda, o emprego indefinido aumenta un 11,6% en Galicia, seis décimas por riba do que acontece en España, o que supón 77.500 persoas asalariadas máis que no ano anterior. A diferencia do que acontece en España, esta medra prodúcese na Comunidade Autónoma con maior intensidade entre as mulleres, cunha medra do 12,9% (40.800 persoas) fronte ao 10,4% entre os homes (36.700 persoas). Doutra banda, o descenso do emprego temporal afecta con maior intensidade entre os varóns (-34,6% fronte ao -24,1% entre as mulleres), estimándose un descenso en 38,300 varóns e 30.000 mulleres asalariadas menos que no ano anterior.

A diferencia do acontecido no ano anterior, a taxa de temporalidade sitúase no terceiro trimestre de 2022 por baixo do nivel acadado no conxunto do Estado tanto no caso dos homes como das mulleres. Dunha banda, o 18,3% dos asalariados teñen un contrato temporal en Galicia fronte ao 20,1% en España, cando no ano anterior estas porcentaxes situábanse no 26% en ambos os dous casos. Doutra banda, este indicador amosa que a calidade de emprego feminino segue a ser considerablemente inferior á masculina dado que a taxa de temporalidade entre as mulleres é do 20,9% fronte ao 15,7% no caso dos homes (22,4% e 18,1% en España, respectivamente).

Desemprego

Os datos recollidos na Enquisa de Poboación Activa (EPA) reflicten que no segundo trimestre de 2022, a poboación parada en Galicia descende en Galicia ata as 134.800 persoas, 8.100 persoas máis que no mesmo período do ano anterior, das que 71.700

Evolución da poboación parada e da taxa de paro en Galicia 2019-2022.

			2021				2022		
	2019	2020	I	II	III	IV	I	II	III
					(en miles de persoas)				
Poboación parada	143,5	144,8	158,3	152,4	126,7	135,1	141,0	139,4	134,8
Homes	63,7	69,0	74,7	71,7	61,4	63,1	64,7	67,7	63,2
Mulleres	79,7	75,9	83,6	80,6	65,3	72,0	76,4	71,7	71,7
Paro de longa duración	56,7	53,7	61,4	63,7	51,5	59,4	57,2	52,9	42,9
					(Taxa de variación interanual; %)				
Poboación parada	-6,2	0,9	1,0	6,9	-12,5	-5,3	-10,9	-8,5	6,4
Homes	-11,5	8,3	3,9	-0,1	-11,0	-3,5	-13,4	-5,6	2,9
Mulleres	-1,6	-4,8	-1,5	14,0	-14,0	-6,9	-8,6	-11,0	9,8
Paro de longa duración	-10,4	-5,3	10,8	58,9	-4,1	18,6	-6,8	-17,0	-16,7
					(porcentraxe de poboación activa; %)				
Taxa de paro									
Total	11,5	11,8	13,0	12,4	10,2	11,0	11,4	11,2	10,8
Homes	9,8	10,7	11,8	11,3	9,5	9,9	10,1	10,5	9,8
Mulleres	13,3	13,0	14,3	13,6	11,1	12,2	12,9	11,9	11,8
Segundo nivel de estudios									
Estudios primarios	26,7	22,6	27,5	33,9	15,4	29,7	26,4	25,7	20,2
ESO. 1ª etapa	13,2	12,9	19,1	17,1	13,0	14,3	14,2	13,9	12,2
ESO. 2ª etapa	13,2	13,2	17,8	18,3	12,3	14,1	13,4	13,6	12,4
Educación superior	7,9	9,7	10,0	9,2	9,4	9,9	8,0	7,7	8,7
Segundo grupos de idade									
Menores de 25 anos	26,2	36,6	37,1	33,7	24,3	35,6	32,0	34,9	32,5
De 25 a 54 anos	10,9	11,1	12,8	11,7	9,7	9,8	10,7	10,2	9,9
Maiores de 55 anos	10,0	8,9	9,6	11,0	9,0	10,2	9,7	9,8	8,9
Segundo nacionalidade									
Española	10,7	11,1	11,8	11,5	9,6	10,1	10,5	10,6	10,2
Estranxeira	24,9	22,5	33,1	27,8	21,3	25,9	27,3	20,8	19,7

Fonte: IGE

son mulleres (53,2%) e 63.200 son homes (46,8%). En termos relativos, o desemprego aumenta un 6,4% respecto ao ano 2021. Tras esta evolución, a taxa de paro en Galicia redúcese ata o 10,8%, seis décimas máis que no mesmo período do ano anterior (10,2%), porcentaxe que se sitúa novamente por baixo da media estatal (12,7%).

Fronte a este incremento, os datos do número de persoas rexistradas nas oficinas de emprego en Galicia reflicten un descenso do desemprego. No terceiro trimestre de 2022 o número de persoas paradas rexistradas redúcese nun 6,7% respecto ao mesmo período do ano anterior para situarse nas 141.957 persoas. Pese ao elevado da cifra, este descenso é case seis pun-

Evolución do paro rexistrado en Galicia 2019-2022: Evolución mensual

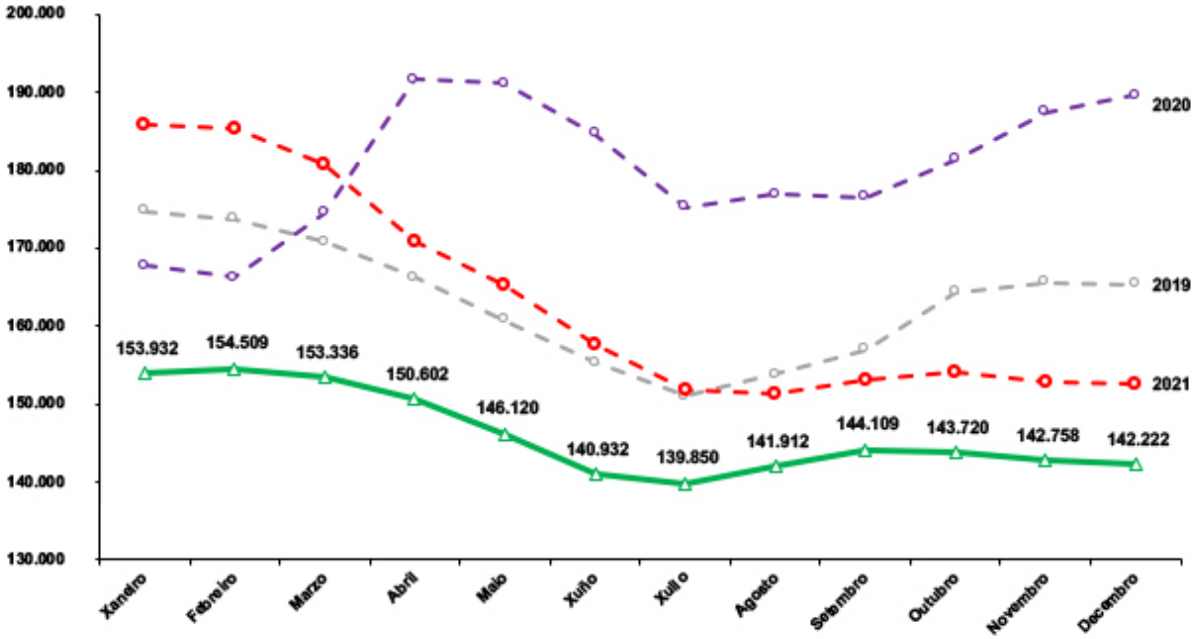

Fonte: IGE

tos inferior ao rexistrado no conxunto do Estado, onde o paro redúcese nun 12,6%. Atendendo á súa evolución ao longo dos último ano, cómpre resaltar que o paro rexistrado redúcese en termos interanuais en todos os meses, sendo esta caída significativamente inferior á media estatal.

Centrándose na análise da poboación ocupada (EPA), as taxas de paro reflicten que o desemprego segue a afectar en maior medida ao desemprego feminino. Dunha banda, a taxa de paro foi lixeiramente superior entre as mulleres, que se sitúa no 11,8% fronte ao 9,8% entre os homes. Comparado co acontecido no conxunto do Estado, o diferencial entre homes e mulleres é máis acusado no conxunto do Estado, onde a taxa de paro feminino sitúase no 14,8% e a masculina no 10,7%. Doutra banda cómpre mencionar que o diferencial entre as taxas de paro aumenta tanto en Galicia como en España, sendo este incremento superior no conxunto do Estado (1,6 e 3,4 puntos no ano anterior).

En relación ao resto das Comunidades, a taxa de paro galega sitúase nunha posición intermedia, situándose Baleares como a autonomía con menor desemprego (5,8%), seguida de A Rioxa (8,0%) e País Vasco (8,3%). No que á taxa de paro masculina se refire,

Baleares, cun 5,2%, e Cantabria, Aragón e Castela e León, cunha taxa lixeiramente superior ao 7,1%, son as que presentan as taxas máis reducidas, en tanto que entre as mulleres salientan Baleares, co 6,4%, e Pais Vasco e A Rioxa, cun 8,4% e 8,2%, respectivamente.

As persoas menores de 25 anos, estranxeiros e con estudios primarios

Evolución do desemprego e do paro de longa duración 2009-2022

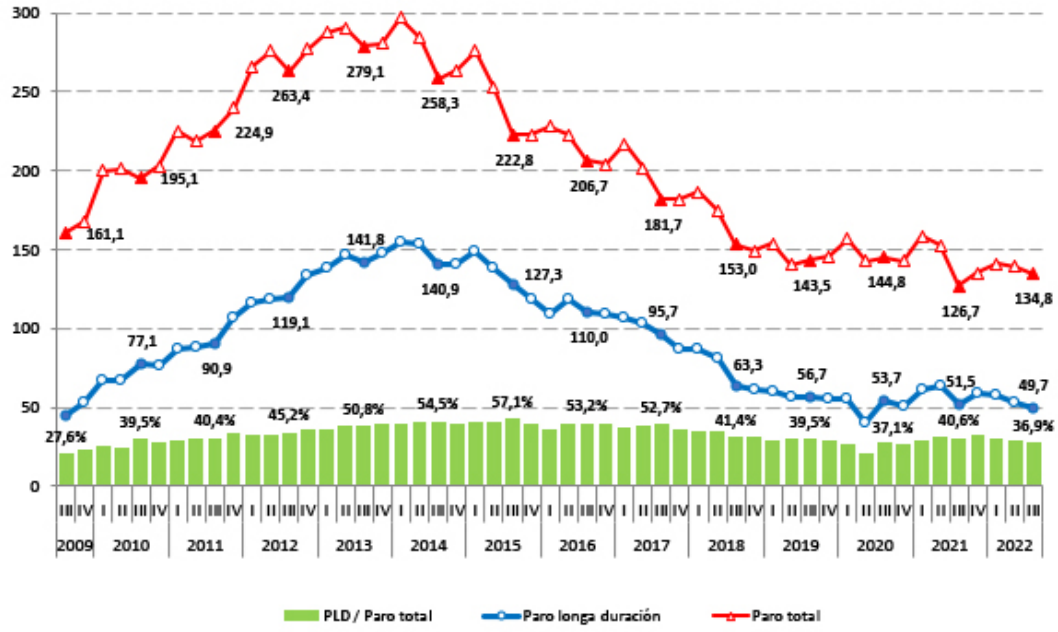

Fonte: IGE

volven a ser os colectivos máis afectados polo desemprego. Dunha banda, a taxa de paro entre os menores de 25 anos sitúase no 32,5%, mentres que entre as persoas de 25 a 54 anos a taxa de paro é do 9,9% e entre os maiores de 55 anos descende ata o 8,9%. Comparado coa situación antes da crise orixinada pola covid, aumenta a taxa de desemprego entre os menores de 25 anos (26,2% no terceiro trimestre de 2019), descendendo por contra nos outros dous casos (10,9% e 10%, respectivamente). Doutra banda, a taxa de paro descende a medida que aumenta o nivel de estudos rematados, que se sitúa no 20,2% no caso das persoas con estudos primarios fronte ao 8,7% entre as persoas con educación superior. Con todo, redúcese o diferencial entre as taxas de paro das persoas de menor formación e as

de maior, situándose en 11,5 puntos fronte aos 18,8 no mesmo período de 2019. Por último, a taxa de paro entre as persoas con nacionalidade española era do 10,2% fronte ao 19,7% entre os estranxeiros, reducíndose en maior medida entre os estranxeiros que entre os de nacionalidade española (24,9% e 10,7% no terceiro trimestre de 2019).

Tras o acusado incremento do desemprego de longa duración consecuencia do impacto da covid, por terceiro trimestre consecutivo este indicador presenta un descenso tanto en termos interanuais como intertrimestrais. No terceiro trimestre de 2022 o número de persoas que levaban doce ou máis meses en situación de desemprego situábase en 49.700, o que supón 1.800 persoas menos que no mesmo período de 2021, cun peso relativo no paro total galego do 36,9%, case catro puntos menos que no ano anterior. Fronte ao descenso do 3,5% do desemprego de longa duración, o paro total aumenta un 6,4%.

A diferenza do acontecido nos dous trimestres anteriores, o devandito descenso rexístrase en maior media entre os homes que entre as mulleres, cunha redución do 5,5% (1.400 menos) e 1,5% (400 mulleres menos), respectivamente. O descenso do paro de longa duración máis acusado prodúcese entre as persoas con ensino superior, cun descenso de 3.500 persoas menos que no ano anterior (-19,1%) e entre as persoas de 25 a 34 anos e entre os maiores de 55, con 1.700 e 1.600 persoas desempregadas menos, respectivamente (-18,9% e -10,5%). Por contra, o desemprego de longa duración aumenta no caso das persoas cunha idade comprendida entre 45 e 54 nos, cunha medra de 2.400 persoas (18,6%) e naqueles con educación secundaria 2ª etapa, con 3.600 persoas máis (31,9%).

GALICIA Y LAS TRAMPAS DEL DESARROLLO

FERNANDO GONZÁLEZ LAXE, FRANCISCO ARMESTO E PATRICIO SÁNCHEZ

Una de las últimas aportaciones en torno al desarrollo regional y a las dinámicas de convergencia de las áreas territoriales es atribuible al trabajo de los profesores Diemer, Iammarino, Rodríguez-Pose y Storper (2022). Afirman que "en los últimos años han quedado cada vez más claro que no todas la regiones de la UE con un PIB per capita inferior a la media europea están convergiendo".

Si procedemos a medir el crecimiento anual del PIB per capita a lo largo del periodo 2001-2019 respecto al nivel del comienzo de dicho periodo veremos patrones sorprendentes. Subrayan el estancamiento económico a largo plazo en muchas regiones, generando lo que se denomina una Europa a varias velocidades e intensidades.

Las regiones incluidas en la parte superior e inferior de las escalas de ingresos han sido, en general, mucho más dinámicas que otras muchas regiones entre los dos extremos. Así, en un número considerable de regiones europeas los ingresos han experimentado largos periodos de bajo crecimiento, aumentos débiles de productividad, baja creación de empleo e incluso pérdidas de empleo.

De ahí el concepto de trampa de desarrollo, significando que es el estadio en el que una región se ve incapaz de mantener una dinámica de crecimiento económico en términos de ingresos, productividad y empleo; mientras que también mantienen un desempeño inferior al de sus pares nacionales y europeos en las mismas dimensiones. O sea, la trampa del desarrollo se manifiesta cuando una región está atrapada en el desarrollo, si la prosperidad de sus residentes no mejora en relación a sus desempeños anteriores y a las condiciones prevalecientes en los mercados nacionales y europeos.

Cuando se cae en dicho estadio se suele asociar a un estado persistente y estable de bajo desarrollo, que genera un estancamiento de ingresos. Se vincula dicho estadio a fallos institucionales y a un escaso avance de la productividad, por lo que se requiere de shocks políticos o de algún cambio estructural para poder corregir las tendencias e imprimir un sesgo disruptivo positivo.

Muchas regiones europeas se encuentran inmersas en una trampa de desarrollo. Los investigadores citados subrayan que tal situación "es un grave riesgo para el futuro de la UE"; además de constituir una "fuente de costes sociales y de resentimiento político", en la medida que se quedan atrás, generando una situación de descontento.

La trampa del desarrollo de una región se produce, pues, cuando el crecimiento de su PIB per capita se estanca tras alcanzar un nivel de PIB per capita entre el 75-100% de la media de la UE. Aunque, se matiza que quedar atrapado puede ocurrir en diferentes niveles de ingresos, no solo en áreas de ingresos medios. En estas circunstancias, el progreso en los niveles de convergencia para un numeroso grupo de regiones se vuelve complicado. Solo una región europea (Zahodna en Slovenia) de un total de 53 regiones logró alcanzar un PIB per capita superior a la media en 2019; mientras que en 18 de ellas, principalmente situadas en el sur europeo, cayó por debajo del 75%.

En consecuencia, la trampa del desarrollo tiene lugar cuando los constreñimientos, hándicaps y costes de una región tienden a ser lo suficientemente altos para poder competir con otros territorios, fundamentalmente menos desarrollados; y cuando sus sistemas de innovación no son lo suficientemente robustos para poder competir con los territorios más avanzados. De esta manera, las regiones con trampas en su desarrollo quedan en terreno resbaladizo, en una especie de círculo vicioso, no pudiendo escapar del mismo y con dificultades para lograr un mayor PIB per capita.

Las características de las regiones atrapadas en la mencionada trampa del desarrollo tienden a poseer una menor participación industrial en el total de su economía; registran una disminución de sus niveles de instrucción y cualificación universitaria; y presentan bajas inversiones en innovación y desarrollo tecnológico. Existe, asimismo, una correlación positiva; o sea, suelen coincidir con regiones de escasa calidad institucional, y entornos no favorables que causan una baja eficiencia de las tareas gubernamentales, contabilizando escasos índices de participación ciudadana y bajos niveles en lo que atañe a la rendición de cuentas.

Diemer et al. (2022) enfatizan en el concepto de trampas de desarrollo distinguiéndolo de la noción de barreras a la convergencia. Lo explican argumentando que los modelos de convergencia describen un estado general de transición hacia un único equilibrio estacionario, que conduce a una reducción de las disparidades en todas las economías (Barro & Sala-i-Martin, 1992). Por el contrario, las trampas del desarrollo forman parte de la familia de conceptos que consideran las posibilidades de las economías de bajos ingresos para ponerse al día respecto

a las economías líderes en virtud de la reducción gradual de sus brechas de ingresos y productividad (Abramovitz, 1986; Fageberg, 1994; Fageberg & Godinho, 2006). Es decir, las teorías de las trampas no se basan en un solo camino para explicar el rezagamiento o estrechamiento económico de las regiones; sino que se identifican muchas variedades de trayectorias.

Los modelos de las trampas de desarrollo se preocupan, especialmente, por los fallos en los procesos de recuperación consistentes en explicar las causas de la desaceleración del crecimiento después de los periodos de intenso crecimiento o de despegue económico. Tanto Aiyar et al. (2001) como Eichengreen, Park y Shin (2014) insisten en el hecho de que cuando dichas desaceleraciones persisten, las recuperaciones parecen posponerse mucho tiempo. Y, en consecuencia, dichas ralentizaciones son la contrapartida empírica a las teorías de la convergencia y recuperaciones.

Las trampas del desarrollo tienen lugar, por lo tanto, en aquellos espacios territoriales que presentan ráfagas de crecimiento, seguidas de periodos de estancamiento o incluso de declive, o en aquellas regiones estancadas en bajas tasas de crecimiento, lo que pone manifiesto que “en lugar de ascender, en la escalera del desarrollo, de manera constante a lo largo del tiempo; su PIB per capita simplemente gira hacia arriba y hacia arriba-abajo” (Kharas & Kohl, 2011).

Las trampas son producto de las combinaciones de problemas viejos y nuevos; que surgen a medida que las regiones avanzan por sus respectivos caminos. Se denominan trampas porque implican una dinámica circular que puede perpetuarse en si misma; limitando la capacidad para alcanzar mayores grados de desarrollo.

La OCDE (2019) hace referencia a una combinación de factores que se refuerzan entre sí y que limitan el logro de mayores avances. Pueden ser de dos tipos de fenómenos: a) un círculo vicioso, entendido como combinación de ciertas dinámicas entrelazadas que producen una espiral negativa; y b) un equilibrio de bajo nivel, que es localmente estable debido a la presencia de factores que se refuerzan recíprocamente. Su superación exige coordinación y/ acción colectiva.

En función de la reciente evolución económica, tras la Gran Recesión y los efectos de la COVID-19, se apuntan cuatro “nuevas” trampas del desarrollo. Hacen referencia a:

a) la productividad, que mantiene estancado de manera persistente a los sectores, constituyendo un verdadero lastre al desarrollo;

b) la vulnerabilidad social, que se manifiesta por los abultados índices de pobreza y exclusión social;

c) las trampas institucionales, derivadas de contar con instituciones y

servicios públicos de calidad mediana y que no responden con eficacia a las mayores y crecientes exigencias;

d) las trampas ambientales, que se manifiestan cuando un país está sesgado hacia sectores intensivos en materiales y recursos naturales.

El octavo informe sobre la cohesión social de la UE (2022) nos remite a tres dimensiones del dinamismo económico para corroborar la falta de convergencia regional. Se refiere al PIB per capita; a la productividad y al empleo. Sobre estos parámetros se establece que dichos factores son relevantes para no caer en la trampa del desarrollo. A juicio de la UE son la baja participación del sector industrial en el VAB regional, los índices de capital humano, las inversiones en I+D+i; las ratios de calidad institucional y el dinamismo demográfico. Por tanto, se estima que la posibilidad de que regiones cuyo PIB per capita ser inferior a la media europea eviten verse atrapadas en dicha trampa son mayores cuando mayor sea la calidad de su gobierno y su producción industrial. Y para que las regiones más desarrolladas la posibilidad de no caer en la trampa son mayores cuando más elevadas sean las inversiones en I+D+i y más alto el nivel de estudios de sus ciudadanos. De no acometerse dichas pautas, lo lógico es, como apunta Dijkstra et al. (2020), caer en la sociedad de desencanto. Dicha dinámica es debida, fundamentalmente, a que los desempeños económicos son deficientes, la falta de oportunidades de empleo cada vez más reducidas y la continua pérdida de competitividad alimenta un resentimiento social y político hacia lo que se considera cada vez más (justa o injustamente) como un sistema que no beneficia a las áreas que se quedan atrás.

Fernández Villaverde (2022) al evaluar el comportamiento de las CCAA españolas revela tres grupos de tendencias entre 1979-2019: una CCAA se ha convertido en el centro económico de España (Madrid); en tanto que dos CCAA que, a pesar del tamaño de su economía, han seguido la media del resto de España, sin apartarse mucho (Cataluña y Andalucía); y una economía que habiendo sido importante económicamente en su día, en la actualidad lo va siendo menos (País Vasco). El resto de las CCAA presentan comportamientos muy dispares.

Galicia es un buen ejemplo de lo complejo. Forma parte de las CCAA poseedoras de un PIB per capita inferior a la media nacional y europea. Afrontó su proceso de ajuste y cambio transitando desde una economía tradicional, basada en la explotación de sus recursos naturales y un mercado muy concentrado en su propia área, a una economía abierta. Las dinámicas transformadoras fueron notables y mucho más relevantes sus acentuadas

especializaciones productivas, al punto de convertirse en una de las economías regionales con una muy elevada tasa de apertura y saldos comerciales positivos. Sus apuestas hacia el exterior se llevaron a cabo a través de una intensa segmentación de actividades de baja intensidad tecnológica y en base a una sustitución progresiva de capital por trabajo, dentro de una sociedad que va envejeciendo y perdiendo tasa de reposición.

De ahí que, en una primera fase, la economía gallega haya progresado en su tendencia a la convergencia, tal y como se vislumbra al analizar el periodo 1981-2000, siguiendo los datos de las series enlazadas proporcionados por FEDEA y BBVA Research.

A partir de dicho momento, la economía de Galicia no puede evitar caer en la trampa del desarrollo, al perder ritmo de crecimiento respecto a la dinámica de la economía española y europea. No solo disminuye su participación en el conjunto de la economía de España, sino que sus ritmos de crecimiento son más bajos. La última década (2010-2002) ha sido la del acompasamiento; esto es, las dos economías, la gallega y la española registrando similares ritmos de crecimiento. Por tanto, Galicia deja de rezagarse respecto a los promedios nacionales; pero ello significa frenar la convergencia o la reducción del gap existente respecto a otras CCAA y áreas territoriales. La fase posterior a la pandemia muestra la constatación de dicho freno. Así los datos correspondientes al año 2022 validan la tesis expuesta en la medida que las tasa de crecimiento del PIB y sus componentes revelan posiciones contrapuestas. Galicia pierde el ritmo nacional y basa sus crecimientos en la demanda externa; en tanto que la economía española logra despegar en base a la demanda interna, tanto en lo que atañe al consumo privado como a la inversión pública y privada.

Las razones de que Galicia no pueda evitar caer en la trampa del desarrollo hay que buscarla en los tres elementos que definíamos anteriormente: la productividad, el empleo y las dinámicas demográficas.

En lo que respecta a la productividad, los promedios gallegos han estado siempre por debajo de las medias nacionales, revelando una menor eficiencia. A pesar de ir corrigiéndose las ratios (fundamentalmente por la sustitución de ocupados más que por intensificación del capital tecnológico y por el tamaño de las empresas) el ritmo de convergencia ha sido bajo, quedando cierras actividades todavía muy alejadas de los promedios españoles (por ejemplo, los sectores primarios e industriales). Los ratios son muy expresivos: si bien es cierto que Galicia corrige el diferencial con los promedios españoles, sobre todo en el periodo 1981-2000, en el que la productividad gallega aumenta 5,6 veces por 4,1 veces en España; más tarde, el

Tabla nº 2. Evolución del PIB per capita y la productividad de la economía gallega respecto a la UE-27.

	PIB pc. (UE27=100)	Productividad (UE27=100)
2016	82,3	92,0
2017	82,9	91,8
2018	81,9	90,4
2019	81,8	88,7
2020	77,9	87,5

Fuente: Instituto Galego de Estatistica

Tabla nº 3.- Dinámica de las variables que explican las trampas del desarrollo. (las magnitudes económicas están expresadas en € constantes 2015=100)

Productividad (VAB/ocupados, €)	1981	2000	2010	2020
Galicia	5.458	31.019	46.808	51.042
España	8.440	34.760	50.913	52.448
Ocupados (miles de personas)				
Galicia	1.092	979	1.120	1.057
España	12.210	16.686	19.544	19.526
Dinámica poblacional (habitantes)				
Galicia	2.811.912	2.695.880	2.773.415	2.701.849
España	37.881.873	40.665.545	46.667.175	47.329.981

Fuente: Obtenidos a partir del trabajo de De la Fuente & Ruiz Aguirre (2022).
Nota. A pesar de los incrementos de la productividad, la economía gallega mantiene un nivel de ocupados muy estable.

diferencial entre ambas productividades se va acortando, lo que avala que la introducción de niveles de eficiencia (aquellos relacionados con la incorporación tecnológica, la cualificación profesional, las economías de escala y el tamaño de las empresas) no llegaron a contribuir a reducir completamente las diferencias. De hecho en el periodo 2000-2020, los márgenes de crecimiento de la productividad entre la economía gallega y la española son muy parecidos.

En lo que atañe a los ocupados, las diferencias son muy notables si las reflejamos en términos de crecimiento y de absorción de puestos de trabajos Galicia apenas ha movilizado nuevos empleos después de cuarenta años. En tanto que la economía española no deja de absorber tanto nuevos demandantes de trabajo nacionales como emi-

grantes. La conclusión, como se pone de manifiesto en todos los manuales de la economía gallega, es que a "Galicia le cuesta mucho generar empleo".

Y finalmente, la dinámica poblacional gallega es regresiva; esto es, contabiliza una pérdida de población debido a varios factores: a) fuerte caída de la natalidad; b) gran retroceso en lo que hace referencia a las tasas de reposición; y c) escasa capacidad de captación de inmigrantes. Consecuencia de ello, es la notable disminución del peso de la población gallega respecto a la española.

En suma, como corolario, los problemas relacionados con las regiones económicamente atrasadas han sido descuidados, en su mayoría, por los responsables políticos tanto europeos como nacionales y autonómicos. En el contexto europeo, se ha dedicado una atención considerable a las regiones menos avanzadas dadas sus consideraciones y evidencias relacionadas con sus problemas económicos y sociales. En el contexto de las políticas nacionales se han centrado, principalmente, a reforzar las áreas territoriales ganadoras concentrando la atención en las aglomeraciones urbanas más grandes y económicamente más dinámicas, reflejándose en las prioridades de la economía urbana. Y, finalmente, en el contexto de las políticas regionales las prioridades se hacen más difusas, no sabiendo romper los círculos del atraso; perpetuando, en consecuencia, las teorías de la path dependence. Esto es, sosteniendo unas políticas y acciones dominadas por la aversión a los cambios estructurales y a las modificaciones disruptivas en los patrones de especialización económica.

De ahí las interesantes reflexiones que, en el campo de la economía regional, tienen lugar con los estudios en torno a los factores de resiliencia, de competitividad y de atractividad territorial.

BIBLIOGRAFIA

Abramovitz, M. (1986). Catching up, forging ahead, and falling behind. Journal of Economic History. 46 (2). 385-406.

Aiyar, S., Duval, R.A., Longmei, Z., Puy, D. Wu, Y. (2013). *Growth slowdowns and the middle-income trap.* FMI Working Paper. WP/13/71. Washington DC.

Barro, R.J., Sala-i-Martin. X. (1992). Convergence. *Journal of Political Economy.* 100 (2). 223-251.

Diemer, A., Iammarino, S., Rodriguez-Pose, A., Storper, M. (2022). *The regional development trap in Europe. Economic Geography*. 98:5. 487-509.

Dijkstra, L., Poelman, H., Rodriguez-Pose, A. (2020). The geography of discontent. *Regional Studies.* 54(6). 737-753.

De la Fuente, A., Ruiz Aguirre, P. (2022). *Series largas de VAB y empleo regional por sectores 1955-2020.* Actualización de RegData-Sect hasta 2020. FEDEA-BBVA Research. Documento de trabajo 22/07.

Eichengreen, B., Park, D., Shin, K. (2012). When fast-growing economies slow down: International evidence and implications for China. *Asian Economic Papers*. 11(1). 42-87.

Fagerberg, J. (1994). Technology and international differences in growth rates. *Journal of Economic Literature*. 32(3). 1147-1175.

Fagerberg, J., Mira-Godinho, M. (2006). Innovation and catching-up. *In Handbook of Innovation (J. Fageberg & D.C. Mowery Ed.)*. Oxford University Press.

Fernández Villaverde, J. (2022). Las consecuencias económicas de 41 años de CCAA. *El Confidencial.* 8, octubre 2022.

Kharas, H., Kohl, H. (2011). What is the middle income trap, why do countries fall into it, and how can it be avoided?. *Global Journal of Emerging Market Economies*. 3 (3). 281-289.

OCDE (2019). *Perspectivas económicas de América Latina para 2019. Desarrollo en transición. Paris.*

Unión Europea (2022). *Octavo Informe sobre la cohesión económica, social y territorial. La cohesión en Europa en el horizonte 2050*. Luxemburgo.

www.foroeconomicodegalicia.es

O Foro Económico de Galicia é unha plataforma de transferencia de coñecemento en materia económica dende as empresas e universidades galegas á sociedade e aos espazos de decisión pública. O Foro integra a profesores e investigadores, empresarios e directivos representativos dos diferentes sectores e áreas de Galicia, e xornalistas galegos de referencia.

SOCIOS


ABANCA
Asociación Gallega Empresa Familiar
Casal de Armán
civisglobal
construimos entorno
COREN
CRTVG
CORPORACIÓN RADIO E TELEVISIÓN DE GALICIA
Cruz Roja
Domusvi
Cuidamos personas en buena compañía
Galuresa
Algo más que gasolineras
Hierros AÑÓN, S.A.
Estrella Galicia
JEALSA
MEGASA
Naturgy
GrupoNogar
PÉREZ RUMBAO
ReVi
Rodiñas
Rodman
CONSORCIO ZONA FRANCA VIGO
Grupo de investigación GEN
Universidade Vigo



//ABANCA